

לכבוד:

ארו ברקאי, פקיד יערות ארצי, משרד החקלאות
סאמח דראושה, מנהל תחום ייעור וסביבה, משרד החקלאות

תכניות ממשק הכוללות כריתות עצים במחוז צפון

שנת 2026

שלום רב,

מוגשת בזאת התכנית של מחוז צפון לשטחי שמורות וגנים בהם מתוכננות כריתות עצים בשנת 2026. עיקר העבודות מבוצעות על פי תכניות רב-שנתיות מאושרות למניעת שריפות, דילול אורנים וסילוק זריעים ושיקום שטחים. כריתות עצים כחלק מתכניות אלה מפורסמות מעת לעת לפני ביצוע בשטח. עדכון אזורי החיץ למניעה וצמצום שריפות סביב ישובים ומתקנים נעשה באופן שוטף בהתאם לעקרונות רשות הכבאות ומצורף במסמך נפרד.

בתכנית זו 17 בקשות חדשות, מתוכן ארבע בקשות חוזרות וריכוז תכניות שאושרו בשנים קודמות והן עדיין בתהליכי ביצוע. הטיפול במינים פולשים נעשה באופן שוטף למינים שקיבלו אישור עקרוני ומפורסם באתר הרשות.

עבודות מתמשכות- תכניות ממשק פעילות:

- **תכנית ממשק רב שנתית לכרמל** – אזורי עבודה מרכזיים לשנת 2026
- **אזורי חיץ לצמצום ומניעת שריפות לישובים ומתקנים** – מעודכן לשנת 2025. פירוט במסמך נפרד.
- **הר מירון** – אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **ממשק צומח הר סאסא – גודרים** – אזורי חיץ לאורך דרכים
- **ממשק צומח שמורת טבע אלונה- הר חורשן** - אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **ממשק צומח הר שכניה** -אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים
- **מצד אבירים** - אזורי חיץ לאורך דרכים וממשק דילול אורנים

בקשות חדשות לשנת 2026:

1. **שמורת טבע ראש הניקרה (רכס הסולם)** – שיקום שטח שריפה
2. **גן לאומי ושמורת טבע הר תבור** – דילול יער מחטני למניעת שריפות
3. **שמורת טבע אלונה** – תוספת לתכנית מניעת שריפות רב שנתית
4. **ממשק צומח הר סאסא – גודרים** – תוספת לתכנית ממשק דילול אורנים
5. **שמורת טבע גלבע, יצפור (בקשה חוזרת)** – כריתה אקולוגית של אורנים
6. **שמורת טבע טוף כרם מהר"ל** – כריתה אקולוגית של אורנים
7. **גן לאומי תל חצור** – כריתה של עצי דקל וושינגטוניה
8. **גן לאומי תל מגידו** – כריתה של עצי דקל וושינגטוניה
9. **גן לאומי חמת גדר** – כריתה של עצי דקל וושינגטוניה
10. **גן לאומי אכזיב** – דילול חורשת אקליפטוס ואזור חיץ
11. **שמורת טבע התנור (נחל עיון)** – כריתה אקליפטוסים בבית גידול לח

12. שמורת טבע עין נמפית (בקשה חוזרת) – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
13. שמורת טבע כרי נעמן (בקשה חוזרת) – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
14. שמורת טבע נחל אדמי – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
15. שמורת טבע ציפורי-ריש לקיש (עיינות ציפורי) - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
16. שמורת טבע מורדות הגולן, נחל ג'ילבון (בקשה חוזרת) - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
17. שמורת טבע החולה - כריתת עצים ממנים פולשים

תכניות עבודה שאושרו בשנים קודמות והן בתהליכי ביצוע:

- שמורת טבע בטיחה – כריתת בטיחותית של עצים שרופים
- גן לאומי בית שערים – כריתת חורשת ברושים ועצים הפוגעים במערות הקבורה
- שמורת טבע אחו בינימינה – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- שמורת טבע נחל שניר – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- שמורת טבע שמיר - נחל רחום – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- שמורת טבע יהודיה - סלוקיה - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח ובשטח שריפה
- שמורת טבע עין אפק (בקשה חוזרת) - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- גן לאומי חירבת מניה – כריתת עצים באתר ארכאולוגי
- שמורת טבע נחל משגב – כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע נחל דליה ויובליו - ממשק צומח לשיקום בית גידול ומניעת שריפות
- גן לאומי ציפורי - כריתת אורנים לשיקום שטח
- גבעת המורה - כריתת אורנים לשיקום שטח
- שמורת טבע הר מירון (נחל עמוד) – כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע הר מירון – הר חירם - כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע הר מירון – הר שמאי - כריתת אורנים בשטח חורש טבעי
- שמורת טבע עינות פחם - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח
- שמורת טבע משושים - כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח

מצורף:

- (1) טבלה מרכזת ושכבת ממ"ג של תכנית הכריתות לשנת 2026
- (2) טבלה מרכזת של עבודות משנים קודמות והן בשלבי ביצוע שונים כולל סטטוס ביצוע.

בברכה,

נתן אלבו

פקיד יערות מחוז צפון, רט"ג

תוכן עניינים

4	תכנית ממשק רב שנתית לכרמל – אזורי עבודה מרכזיים לשנת 2026
6	1. שמורת טבע ראש הניקרה (רכס הסולם) - שיקום לאחר שריפה
10	2. גן לאומי ושמורת טבע הר תבור - דילול יער למניעת שריפות
12	3. שמורת טבע אלונה – תוספת לתכנית ממשק
17	5. שמורת טבע גלבוע מזרחי – בקשה חוזרת לכריתת אורנים בנחל יצפור
19	6. שמורת טבע טוף כרם מהר"ל – ממשק להרחקת אורנים
22	7. גן לאומי תל חצור – כריתה של עצי דקל וושינגטוניה באתר ארכאולוגי
25	8. גן לאומי תל מגידו - כריתה של עצי דקל וושינגטוניה באתר ארכאולוגי
27	9. גן לאומי חמת גדר - כריתה של עצי דקל וושינגטוניה באתר ארכאולוגי
34	12. שמורת טבע עין נמפית - שיקום בית גידול לח
35	13. שמורת טבע כרי הנעמן - שיקום בית גידול לח (בקשה חוזרת)
38	14. שמורת טבע רכס אדמי - שיקום בית גידול לח
40	15. שמורת טבע ציפורי-ריש לקיש (עיינות ציפורי) - שיקום בית גידול לח
42	16. טבע מורדות הגולן, נחל ג'ילבון - שיקום בית גידול לח (בקשה חוזרת)
44	17. שמורת טבע החולה – כריתות עצים ממינים פולשים
47	טבלה מרכזת של הבקשות החדשות לשנת 2026
48	טבלה מרכזת של כריתות כחלק מתכניות ממשק פעילות
49	טבלה מרכזת של תכניות שאושרו בשנים קודמות והן בתהליכי ביצוע

תכנית ממשק רב שנתית לכרמל – אזורי עבודה מרכזיים לשנת 2026

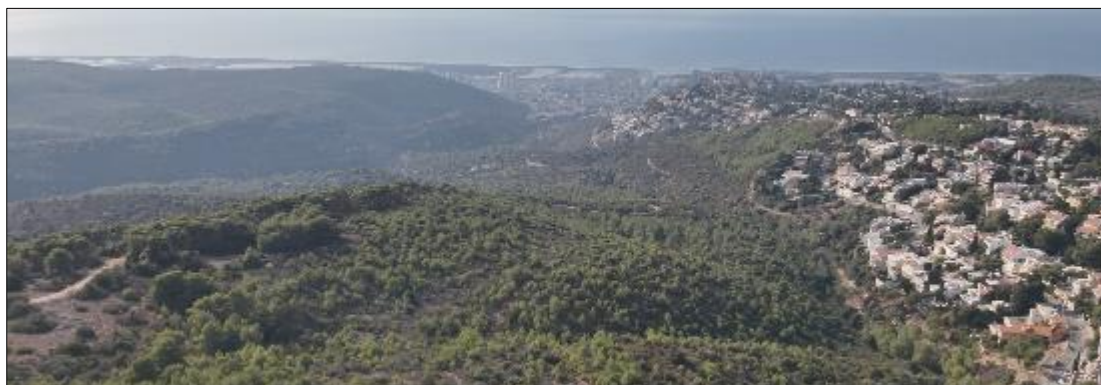
תכנית הממשק לכרמל שנכתבה בשנת 2014 מגדירה חזון לנוף הכרמל ובתי הגידול הרצויים בשטח שמורות הטבע והגנים הלאומיים המרכיבים את פארק הכרמל. התכנית רב שנתית ומבוססת על עקרונות המאפיינים את הכרמל: כתמיות בתי גידול, דילול למניעה וצמצום שריפות בסמוך ליישובים, מתקנים דרכים וחיץ גאוגרפי, דילול לשימור עומדים של אורן ירושלים בעיקר בראשי שלוחות, הסרה מלאה של אורנים משטחי חורש טבעי, דילול חורש במטרה לאפשר למינים נוספים כגון שושן צחור ולטאה ירוקה להתקיים ועקרונות נוספים כמו טיפול במינים פולשים ומתפרצים וכד'. כל זאת בהתאם לחזון שהוגדר. התכנית דינאמית ומידי פעם נעשים בה שינויים על פי המצב בשטח או כתגובה לדרישות ועקרונות רשות הכבאות כאשר הכל נעשה בהתאם לאותם עקרונות שנקבעו.

רוב השטחים שהוגדרו בתכנית כבר טופלו ונמצאים היום בשלבי תחזוקה (דילול נוסף וגיזום משלים). כמו כן, השלב הראשון בשיקום שטח שריפת 2010 הסתיים (הוצאת עץ שרוף, וכריתה של זריעי אורנים). אולם, כמות הזרעים בקרקע גדולה מאוד ומקורות זרעים כמו עומדי אורן בוגרים וצעירים המיועדים לשימור מביאים לכך שממשק לעידוד החורש ע"י כריתת זריעי האורנים ימשיך עוד שנים רבות. בשלב זה נעשה דילול שני בשטחים שכבר טופלו ומיפוי חדש לאיתור שטחים שידרשו לטיפול בעתיד.

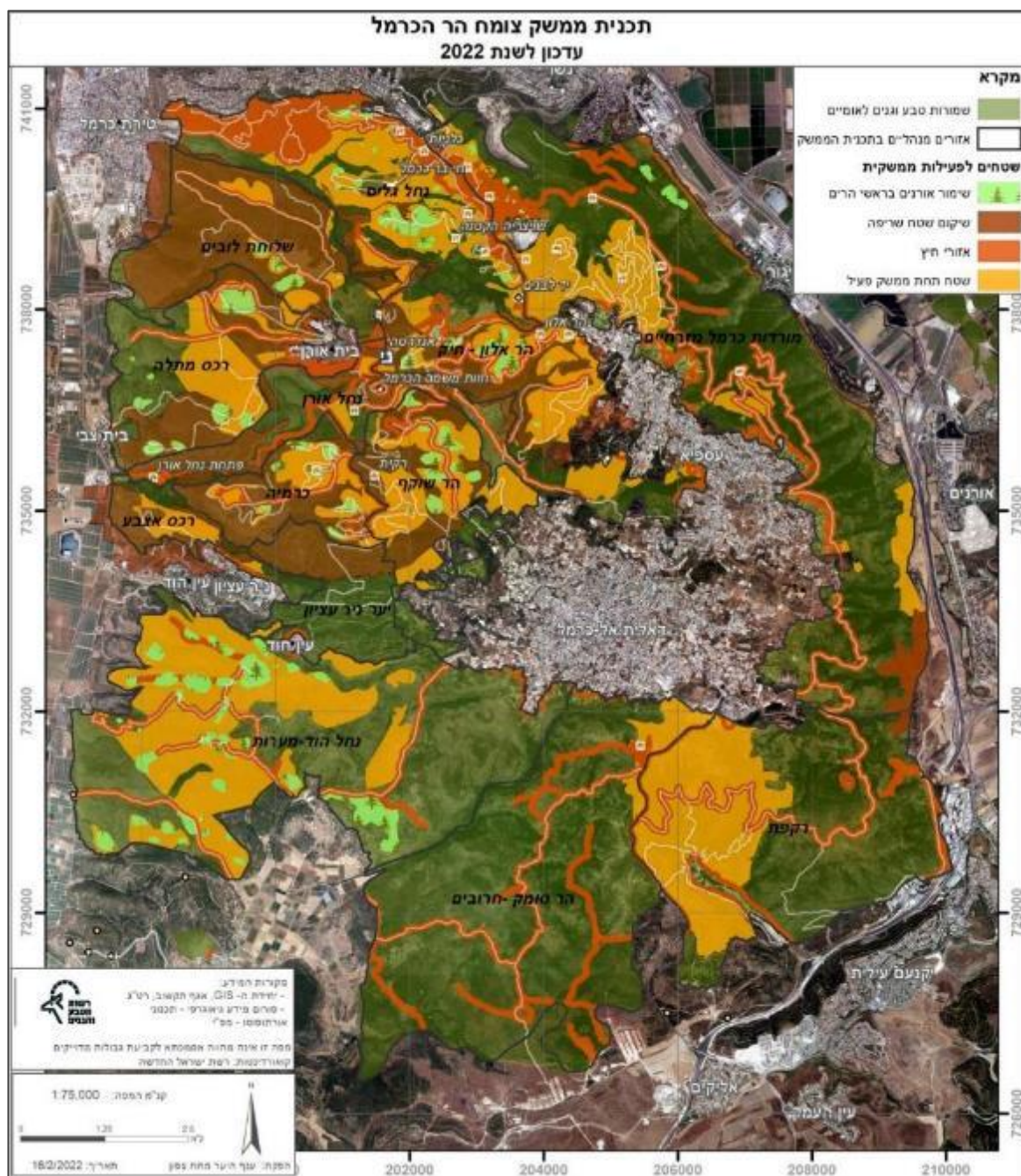
אזורים מרכזיים בהם יתמקדו העבודות בשנת 2026:

- (1) **אזורי חיץ בשטח פארק הכרמל** – שטחי רצועות ההגנה ליישובים ומתקנים. עבודות דילול, גיזום וכיסוח ליצירת הפרדה אנכית ואופקית בצומח ולצמצום הסיכון להתפשטות שריפות.
- (2) **אזור רקפת ודרום הכרמל** – דילול היער הנטוע, בעיקר סמוך לדרך נוף כרמל ודרכים נוספות
- (3) **אזור חיץ לדרך נוף כרמל** – דילול החורש, כיסוח וכריתה של מיני מחטניים. אזור זה מהווה הגנה חליפת (חיץ מורחב) ליישוב עוספיא מאחר ולא ניתן להשלים את אזורי החיץ בסמוך לבתים.
- (4) **שיקום שטח שריפת 2010** – דילול שני של זריעי האורנים בשטחים שטופלו ודילול שטחים חדשים שאותרו בהם נביטות בכמות גדולה.
- (5) **שיקום שטח שריפות עבר וטיפול בהתפשטות אורנים** – בשנת 2026 יעשה ריכוז מאמץ לטיפול חוזר בזריעי האורן באזור נחל גלים ואזור החיץ הגאוגרפי גב ההר שנשרפות השנים '98, 2005, ומספר שריפות נוספות.

כריתות עצים ו/או דילול שטחי החורש והיער מפורסמים באתר הרשות טרם ביצוע

איור 1 – זריעי אורנים באזור נחל נדר ואזור החיץ בכרמל. צילום 2025

איור 2 - מפת תכנית הממשק לכרמל הכוללת שטחים שנוספו/ עודכנו בין השנים 2014-2021. אין עדכון נוסף.

1. שמורת טבע ראש הניקרה (רכס הסולם) - שיקום לאחר שריפה

שמורות טבע ראש הניקרה (רכס הסולם) משתרעת לאורך השלוחה הצפונית של הגליל המערבי. רכס הסולם, הנקרא על שם "סולמה של צור" - מעבר ההרים הקדום בין תחום צור ותחום עכו. הוא נישא לגובה של כ- 270 מ' מעל פני מישור החוף, כתוצאה מהעתק גיאולוגי. בחלקו העליון של הרכס נמצא ריכוז עצי אורן ירושלים ה"חשוד" כזן מזרחי לאחר בחינה גנטית. בשל ייעור מורדות הרכס בידי קק"ל, קשה להבטיח את המגוון הגנטי הטבעי ששרד עדיין של אוכלוסיית האורנים ברכס לאורך זמן.

לצד קיבוץ חניתה נמצאת אחת האוכלוסיות היחידות בישראל של השיח הנדיר צלען הגליל ובאזור מצפה חניתה תועדו מיני צומח נדירים נוספים ביניהם: טופח הגליל וקחווין יווני וברכס הסולם עצמו גדל סחלב נקוד, דבורנית הקטיפה, ספלול מטפס ועלקת רכת שער.

שטח גדול מהשמורה המוכרזת והיער הצמוד לה נשרף במלחמת "חרבות ברזל". שיקום השטח לאחר השריפה כולל כריתה של כל האורנים בשטח השמורה, חיים ושרופים והוצאת זריעי האורן שכבר החלו לנבוט בשטח. מדובר על תא שטח של כ- 620 דונם באזור שבו יש "חשד" להמצאות אורן ירושלים זן מזרחי, לא יתבצעו כריתות של עצים חיים והוצאת זריעים חיים ויבוצע רק עבודות להוצאת העץ השרוף, מינים פולשים ונקיון השטח. (מפה 1).

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מי/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
1	שמורת טבע ראש הניקרה	רכס הסולם	אקולוגי - שיקום בית גידול לאחר שריפה	אורן	620 דונם - מאות עצים, רבים שרופים וזריעים

חוות דעת של ד"ר יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

התפשטות זריעי אורנים - אורן ירושלים הוא מין השייך לפלורה הטבעית בישראל. ממצאים ארכיאולוגיים מצביעים על כך שבאף תקופה היסטורית האורן לא היה נפוץ בהיקף בו הוא נפוץ היום. מצב זה קשור להיקף נרחב של יערות אורן שניטעו בארץ מראשית המאה ה-20 - של המאה שעברה. אורן ירושלים הוא עץ חלוץ המתבסס מהר בבתי גידול שונים, ובפרט בבתי גידול מופרים. הוא מגיע לבגרות מינית מהר יחסית (תוך כ-6 שנים), מייצר זרעים רבים, מפיץ אותם למרחקים ומתנחל בבתי גידול שונים. אורן ירושלים מתפשט בקצב מהיר ובשטחים נרחבים מתוך יערות נטועים לשטחי בתה, שיחיה וחורש בכל האזור הים-תיכוני. כתוצאה מכך, משנה האורן את אופי בית הגידול ואת חברת הצומח. כמו כן, הוא משפיע על הרכב הפאונה שמושפעת מהרכב הצומח בבית הגידול, כתוצאה מהצללה, מצאי מזון, אתרי מסתור, היעדר קרחות יער, מחזוריות שריפות ועוד. מנגנון רבייה של אורן ירושלים מבוסס על איצטורבלים הנפתחים בתנאי חום. במצב טבעי, הדבר מתרחש בתנאי חמסין בימים ספורים בשנה. המחקר אחר הדינאמיקה של אורנים במצב שלא כולל שריפות, מצביע על כך שמתקיימת התפשטות אורנים מיערות נטועים מתרחשת בשתי דרכים: האחת היא התקדמות גבול היער לשטח הלא נטוע והשנייה היא יצירת איים מרוחקים מגבול היער הנטוע. אמנם רוב הזריעים מתפתחים צמוד לגבול היער אך התקדמותו איטית. לעומת זאת עצים בודדים שחודרים במרחק רב לתוך השטח מאיצים מאוד את

תהליך התפשטות האורנים לשטחים נוספים. שריפות יער הן תופעה שכיחה בצפון ישראל בחודשי הקיץ והסתיו. ניסיון העבר מלמד שאורן ירושלים דליק מרוב עצי חורש היס-תיכוני, גם בזכות השרף שלו. דליקותו הרבה של העץ, והעובדה שאיצטורבלי האורן "מתפוצצים" ועפים למרחק מה בעת שריפה, יוצרים מצב בו האורן מאיץ את התפשטותו של שריפות. מנגנון הרבייה של היפתחות אצטורבלים בחום, מקבל עידוד בתנאי שריפה, מאחר ובמצב זה נפתחים האצטורבלים כתוצאה מהחשיפה לגל החום הגדול, וזרעים רבים מתפזרים על פני שטח נרחב לאחר שזה נשרף. מצב זה כמוהו כזריעה של תא שטח לאחר טיפול של הסרה של כל הצומח המתחרה. כתוצאה מכך, מתרחשת נביטה נרחבת מאוד של זריעי אורנים היוצרת מרבדים צפופים על פני השטח כבר במהלך החורף הראשון שלאחר השריפה. כיסוי צפוף זה מתחרה במגוון מיני צומח מקומי והופך להיות מין שליט ברבים מבתי הגידול.

מטרתן של שמורות טבע היא לשמור על מגוון ביולוגי, על מערכות אקולוגיות ועל תפקודן, ועל המינים האופייניים להן. השתלטות של האורנים גורמת לשינוי בנוף, בדינאמיקה ובהרכב של המערכות האקולוגיות. היא משנה ומקטינה את כתמיות השטח. חברות הצומח הופכות ליער אורן מעורב בחורש. יתרה מזאת, "דליקותו" של האורן, חושפת את השטח לשריפות חוזרות שאינן טבעיות לאזורינו, ובכך גורמות לפגיעה בתדירות גבוהה בצומח והחי המקומי בשמורות הטבע. ברכס הסולם, במלחמת "חרבות ברזל", סבלה השמורה משרפות רבות ושטחים גדולים של אורנים וזרעים בגדלים שונים נשרפו, כיום יש בשטחי לא מעט מרבדי זריעי אורנים ששרדו את הקיץ.

מכאן שפעילות שמירת טבע צריכה לכלול טיפול ממוקד בעצי אורן ירוקים, עצים שנשרפו ובמשטחי זרעי האורנים הללו, מה שיצמצם האפשרות להתפתחותם ולהרחבת היער המחטני בתוך השמורה.

מקורות

אתר תימי רט"ג.

דולב, ע, 2017. חוות דעת אקולוגית בנושא זריעי אורן ירושלים, והשפעתם על השטח הפתוח, הצעה לקרן שטחים פתוחים.

מנדלסון, ע. אתר נופים וטבע בישראל.

איור 3 - אורנים חיים, ושטחי אורן שנשרפו בשמורת ראש הניקרה רכס הסולם. צילום : יפתח סיני 2025

2. גן לאומי ושמורת טבע הר תבור - דילול יער למניעת שריפות

הר תבור השוכן בלב הגליל התחתון הוכרז כשמורת טבע וגן לאומי בשנת 1991, על שטח של כ- 3,500 דונם הכולל בתי גידול טבעיים, תצפיות נוף יפהפיות, אתרי עתיקות ואתרים היסטוריים. שיא גובהו 562 מטרים, כ-400 מטרים מעל פני סביבתו. בפסגת ההר שתי כניסות פעילות ואליהם כביש גישה אחד היוצא מהכפר שיבלי. שטחים נרחבים מהגן הלאומי נטועים ביערות מחטניים ומתופעלים ע"י קק"ל. אורנים וברושים בצפיפות גבוהה נטועים לאורך כביש הגישה לכנסיות ולאורך דרכי היער המקיפות את ההר יחד עם חורש טבעי היוצרים יער מעורב בסיכון גבוה להתפשטות שריפות. במטרה לצמצם באופן משמעותי את מטען הדלק הקיים בדרך הגישה העולה לפסגת ההר וסביב דרכי היער, יש לבצע אזור חיץ ע"י דילול משמעותי ולהפרדה בין נוף העצים וטיפול בתת היער וזאת על מנת לאפשר מעבר בטוח וגישה מהירה של כוחות בעת אירוע שריפה. ישנה חשיבות רבה לנושא מאחר וישנו סיכון רב לפריצת שריפות באזור, ויש צורך לשמור על בטיחות המבקרים, התושבים, והאתרים הקדושים המצויים בהר אשר להם דרך גישה אחת.

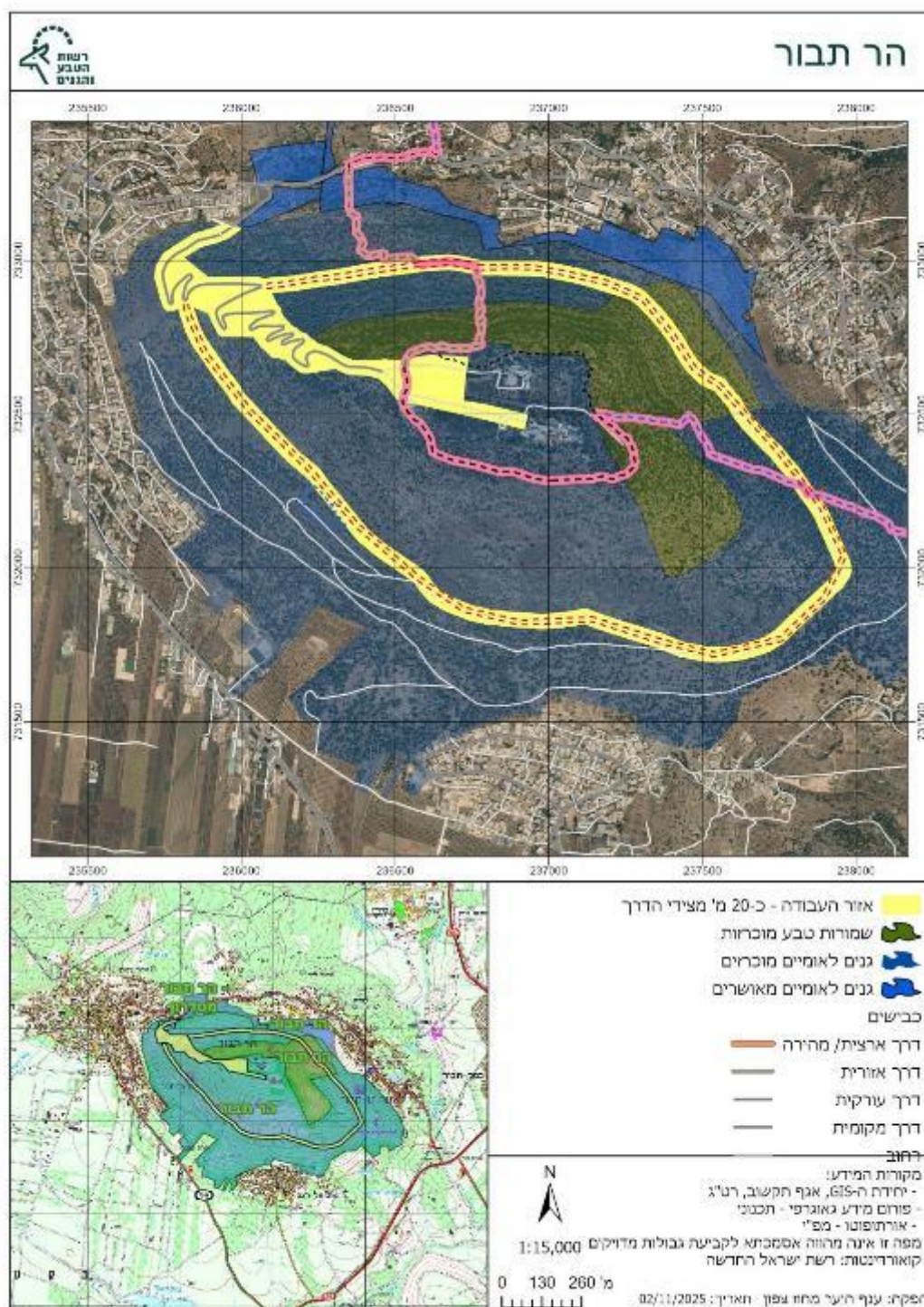
מס"ד	שם שמורה / גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
2	גם לאומי ושמורת טבע הר תבור	כביש הגישה ודרך שליש גובה	מניעת שריפות - חיץ להגנה על כביש גישה	אורן ברוש	40% דילול (כ-200 עצים) 30 עצים

איור 6 – עצי אורן בסמוך לכביש שליש גובה הר תבור

איור 5 - עצים בסמוך לכביש הגישה בהר תבור

איור 7 – מפה של אזורי העבודה בהר תבור

3. שמורת טבע אלונה – תוספת לתכנית ממשק

שמורת טבע אלונה, בוריקה ושמורת הר חורשן הן חלק מתכנית כוללת לפארק אלונה אשר שטח גדול ממנו יער נטוע. בשנת 2021 נכתבה תכנית ממשק צומח בשטח של 8,350 דונם לשטחי השמורות בפארק ולאחר הכרזתן בשנת 2019. תכנית ממשק שעיקרה הוצאת עצי האורן משטח חורש ים-תיכוני טבעי ואזורי חיץ למניעה וצמצום שריפות סמוך לישובים ודרכים. העבודות בשטח החלו באותה שנה, התעכבו בשנתיים האחרונות בזמן המלחמה והן צפויות להמשיך גם בשנה הקרובה.

בקשה זו היא להוספה של תא שטח הכולל 400 דונם שלא נכלל בתכנית הקודמת, בסמוך ומצפון לערוץ נחל מנשה ונחל דליה. בתא שטח זה אותרו כ- 350 עצי אורן בשלבי התפתחות שונים שככל הנראה נבטו כתוצאה מהקרבה ליערות האורן הנטועים באזור. אורנים אלה מקומם אינו בשטח החורש הטבעי ולא בשטחי הבתות והם מיועדים לכריתה בשלבים.

חוות הדעת האקולוגית מתוך התכנית:

השמורות הר חורשן, בוריקה ואלונה מהוות רצף של שטח טבעי ומוגן, ההתייחסות להלן היא כאל שמורה אחת גדולה.

השמורות מהוות עוגן מרכזי במפת המסדרונות האקולוגיים הארצית מעצם היותה מגוונת וגדולה עם חיבורים צפונה לכרמל, בזכות הסמיכות למעבר העילי מעל כביש 70, מזרחה לאורך הנחלים והמעבר העילי מעל כביש 6 לרמת מנשה, דרומה לצפון השרון ומערבה לחוף הכרמל.

בשמורה מגוון בתי גידול: חורש ים תיכוני צפוף של אלון מצוי ואלה ארץ ישראלית, יער פארק של אלונים תבור, שטחי בתה וגריגה, בריכות חורף, מעיינות וחלק מערוצי נחל תנינים ונחל דליה.

בשמורה בעלי חיים רבים ומגוונים כגון צבי ארץ ישראלי, חזיר בר, גירית מצויה, דורבן מצוי. לכאן משיבים בשנים האחרונות, בהצלחה, את אייל הכרמל מגרעין הרבייה בחי בר כרמל.

בבתי הגידול הלחים מוצאים מגוון בעלי חיים אופייניים ובהם טריטון הפסים, דו חיים בסכנת הכחדה וכן צומח כגרגיר נחלים, פתל קדוש, קנה, סוף מצוי ודמסון כוכבני בחלק מברכות החורף. בנחל תנינים אוכלוסייה של

איור 8 – צילום של עצי הארון הפזורים בתא השטח המיועד לטיפול שמורת טבע אלונה

דגים ובהם צלופח ולבנון הירקון, דג אנדמי ודו חיים כצפרדע ירוקה, אילנית מצויה וטריטון הפסים (מין בסכנת הכחדה).

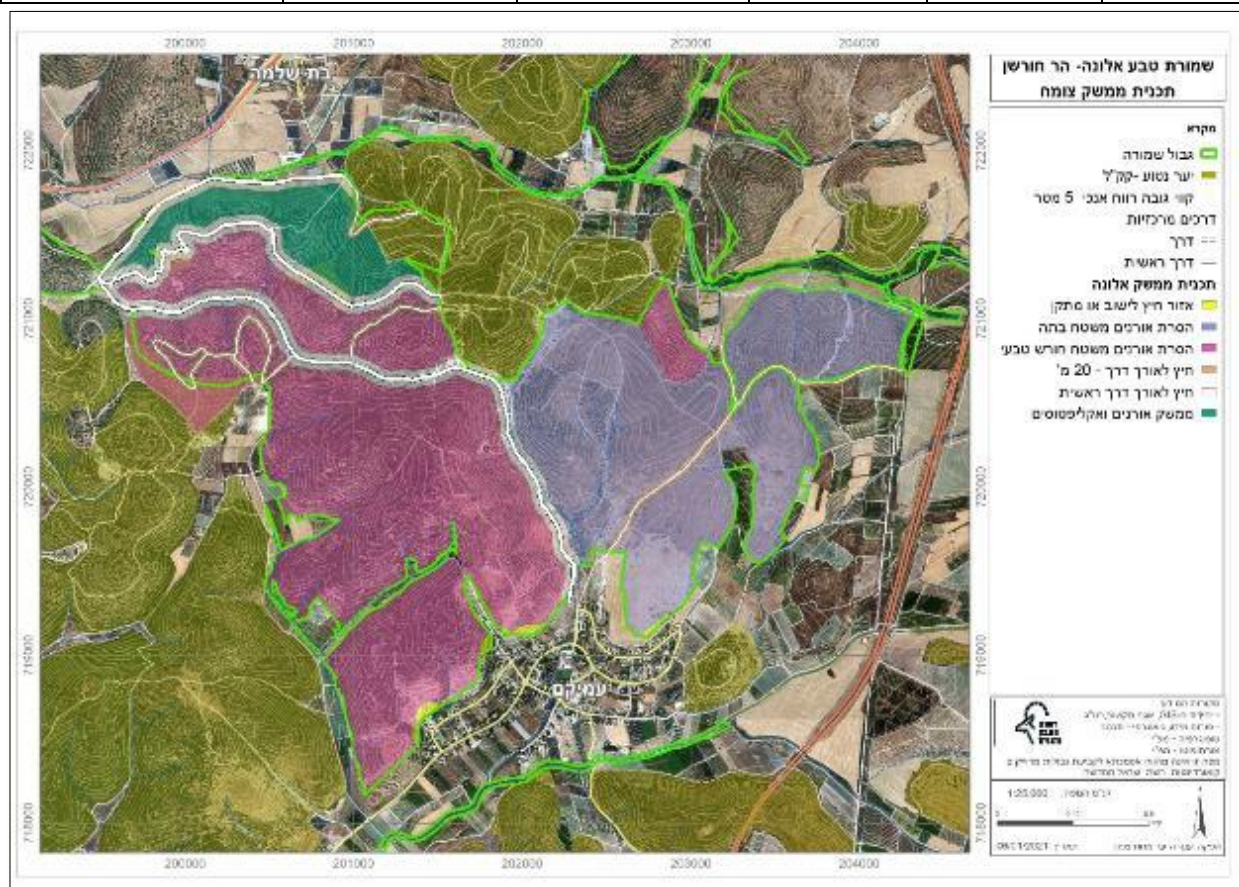
גם מבין העופות ניתן למצוא מגוון גדול: ציפורי שיר וחורש, דורסים רבים כניצים, חוויאים ועקבים, וכן, בעונת האביב בזים אדומים, מין בסכנת הכחדה, משחרים לטרף בשטחי הבתה.

בנוסף לעצי החורש הרבים ניתן למצוא גם מגוון גיאופיטים רבים: רקפות, עיריות וסחלבים ושיחים כאזוב מצוי, מרווה, סירה קוצנית.

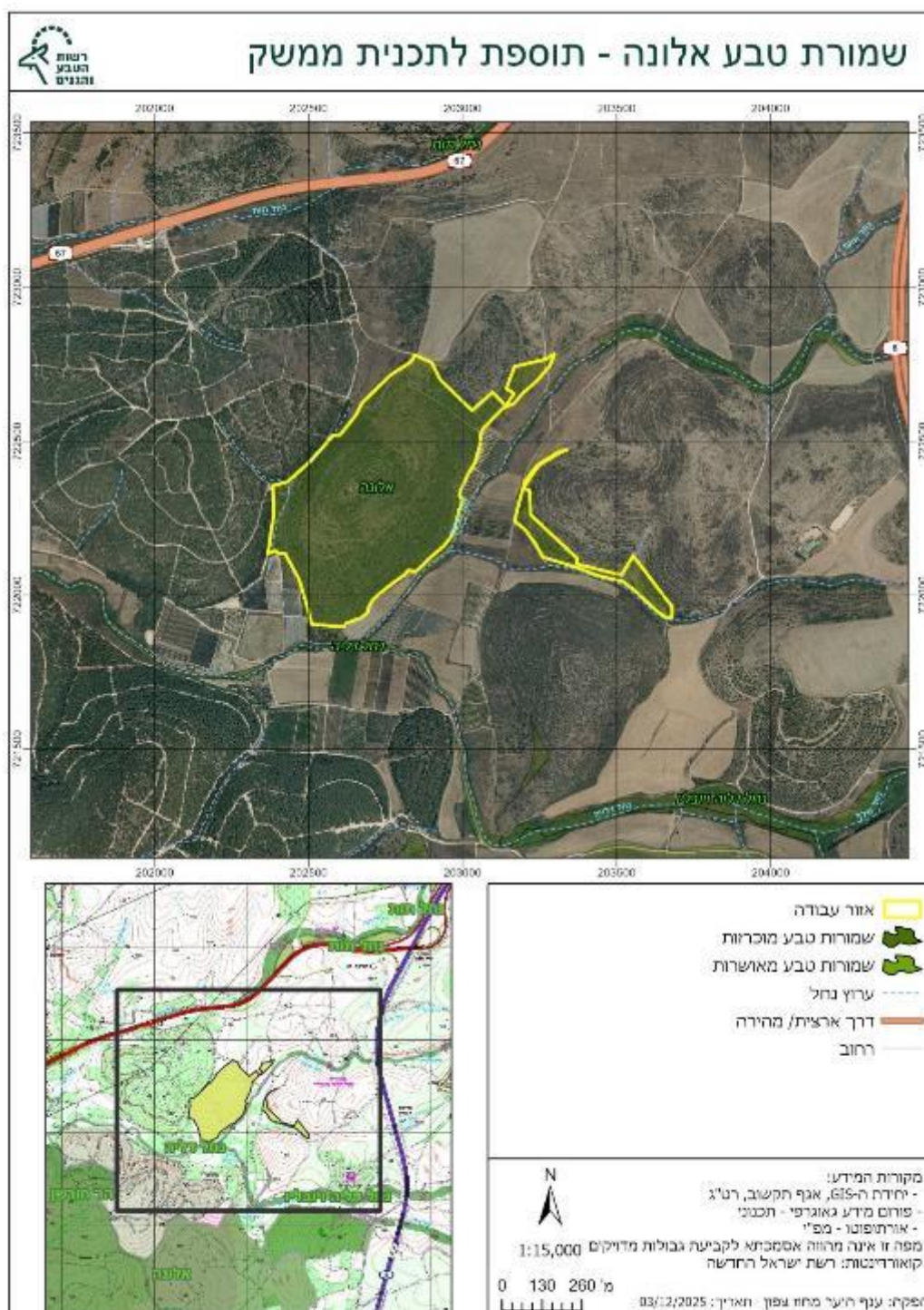
בשמורה מגוון מסלולי טיול ברכב, אופניים והליכה.

בשנת 2012 נכתבה לשמורה תכנית ממשק על ידי זאב קולר, בן רוזנברג וגיא כהן, בתכנית הממשק יש התייחסות לנושא היערני המקודם כאן. תכנית הממשק היערני, הדילול, הרמת נוף העצים והכריתות חשובים לשמירה על בית הגידול הטבעי ותפקודו וכמובן להפחית את סכנת השרפות והגדלת יעילות הטיפול בשרפות במקרה ותיפרוצנה.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
3	שמורת טבע אלונה	סמוך לערוץ נחל מנשה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	350 עצים בוגרים וזריעים

איור 9 – מפת תכנית הממשק שמורות טבע אלונה והר חורשן

איור 10 – מפה של תא השטח לטיפול בשמורת טבע אלונה

4. ממשק צומח הר סאסא – גודרים – תוספת לתכנית ממשק דילול אורנים

שמורת טבע הר סאסא ושמורת הר גודרים מאופיינות בחורש טבעי עשיר ומפותח בשטח של כ-11 אלף דונם. השמורות מוקפות ביערות נטועים ופלישת האורנים לחורש ניכרת בכל שטח השמורה. תכנית ממשק זו עיקרה הוצאת עצי האורן משטח חורש ים-תיכוני טבעי. העבודה תבוצע בשלבים במהלך מספר שנים.

חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

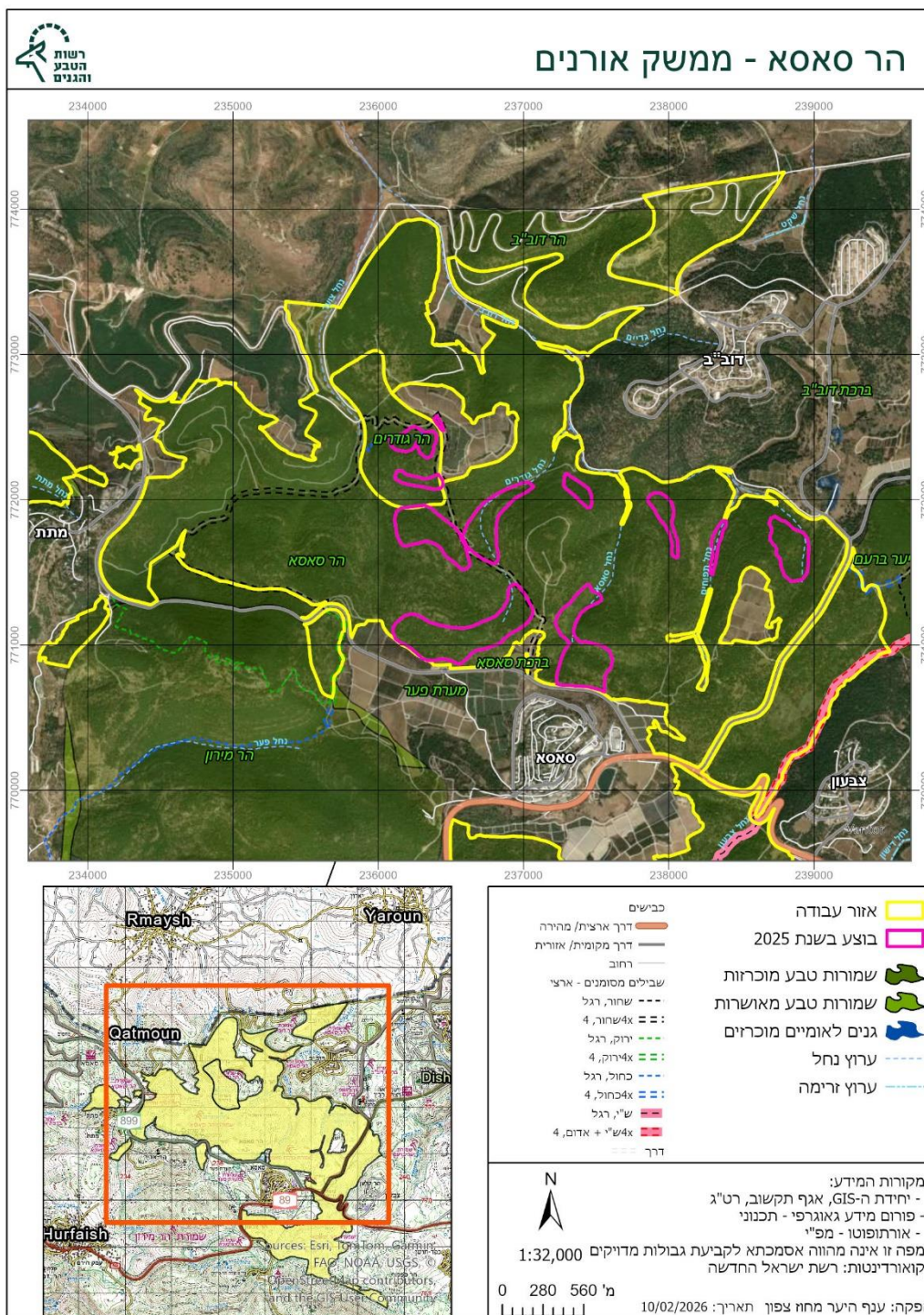
שמורת הר סאסא ברום 854 מ' מעל פני הים, מהווה יחידת-המשך לשמורת הר-מירון, להגנה על גוש רחב של חורש ים תיכוני במופע המיוחד לאזור הגבוה – עם מינים צפוניים של צומח וחי, שאינם מופיעים בשטחי חורש אחרים בארץ. הגוש האחרון המוגן של מופע רציף ללא קיטוע של חורש גבוה. השמורה הנה "עיבוי" ו"גיבוי" לשטח החורש בהר מירון, הנפגע מאוד לאורך השנים עקב ריבוי פריצת דרכים, הכשרות בחלקות פרטיות, פעילות צבא בפסגות וכן שריפות.

זהו האזור הגשום ביותר בארץ ועל קו פרשת המים ומחדיר לשני האקוויפרים של אזור ההר – האקוויפר המזרחי והאקוויפר המערבי.

מטרתן של שמורות טבע היא לשמור על מגוון ביולוגי, על מערכות אקולוגיות ועל תפקודן, ועל המינים האופייניים להן. השתלטות של האורנים גורמת לשינוי בנוף, בדינאמיקה ובהרכב של המערכות האקולוגיות. היא משנה ומקטינה את כתמיות השטח. חברות הצומח הופכות ליער אורן מעורב בחורש. יתרה מזאת, "דליקות" של האורן, חושפת את השטח לשריפות חוזרות שאינן טבעיות לאזורינו, ובכך גורמות לפגיעה בתדירות גבוהה בצומח והחי המקומי בשמורות הטבע ואף לבעיות בטיחות למטיילים בשמורה. בשמורה שטחי זריעי אורנים בגדלים שונים וערכי טבע רבים ומיוחדים, מכאן שפעילות שמירת טבע צריכה לכלול טיפול ממוקד בזרעי האורנים הללו, שיצמצם האפשרות להתפתחותם ולהרחבת היער המחטני בשמורה.

מס"ד	שם שמורה / גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
4	הר סאסא והר גודרים	כל שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	מאות עצים ואלפי זריעים בשטח של כ-10,000 דונם

*כריתות עצים מפורטות יפורסמו באתר הרשות לפני ביצוע

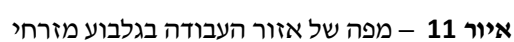
5. שמורת טבע גלבע מזרחי – בקשה חוזרת לכריתת אורנים בנחל יצפור

בקשה חוזרת לכריתת של אורנים בשטח שמורת טבע גלבע מזרחי- נחל יצפור. כריתה מלאה של כמה עשרות אורנים בוגרים וזריעים שמטרתה שיקום אקולוגי והחזרת הצומח הטבעי לתא שטח זה.

חוות דעת של , אקולוג מרחב גליל תחתון:

בשמורה בתה עשבונית ובתת סירה עם מעט שיזפי שיח, אלת מסטיק חרוב מצוי, ועוזרר קוצני. יחודו של האזור בשילוב צומח ים תיכוני טיפוסי עם צומח ערבותי ואף מדברי וכן חדירות של בעלי חיים מדבריים דרך השקע הסורי אפריקאי צפונה. התפשטות אורנים לבית גידול זה, עלולה לשנות את התנאים הייחודיים השוררים בו, להוות תחרות עבור הצמחייה המקומית ואף לפגוע בחלק מבעלי החיים שבית גידול חשוף מעצים הוא בית גידולם הטבעי. כמו כן נזקי שרפה במידה ותתרחש באזור יהיו גדולים יותר בשל תכונותיהם של האורנים

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
5	שמורת טבע גלבע	יצפור	שיקום אקולוגי של בית גידול	אורן	עשרות עצים בוגרים וצעירים (כ-100)

6. שמורת טבע סוף כרם מהר"ל – ממשק להרחקת אורנים

תכנית זו להרחקת עצי הארון משטח השמורה ולשמירה על בית הגידול היחודי. התכנית כוללת כריתה של כ- 150 עצים בוגרים וזריעים בשטח של 200 דונם.

חזון דעת של אורי שפירא, אקולוג מרחב כרמל:

שמורת הטבע "סוף כרם מהר"ל" הינה מהמיוחדות שבשמורות הכרמל שכן חלק ממטרותיה המוצהרות של השמורה הינן הגנה על תופעה גיאולוגית ייחודית והיא מחשופי הטוף והאפר הוולקני שהינם שריד לפעילות וולקנית שהתקיימה באזור הכרמל בתקופת הקנומן. מחשופי משקעים וולקניים אלו קיימים אך ורק באזור אום אל פחם (שמורת טוף מי עמי) ובאזור הכרמל (סוף כרם מהר"ל ובמידה פחותה יותר בקעת אלון). על פי שגב ושש (2009) שסקרו באופן ממוקד מחזורים וולקנו-סדימנטריים בכרמל, בכרמל התקיימו סה"כ 5 פאזות וולקניות ומתוכן 4 בסביבות עופר – כרם מהר"ל. כך ששרידי הטוף בשמורת כרם מהר"ל בהחלט מהווים שריד גיאולוגי ונופי יחודי בנוף הארץ כולה.

מצאי ביולוגי בשמורת טוף כרם מהר"ל:

מדובר בשמורה קטנה ביותר, ששטחה הינו 220 דונמים. בשמורה עובר שביל טיול אחד שנועד להציג לקהל את המופע הנופי היחודי של מחשופי הטוף. בגלל המאפיינים הגיאולוגיים והסדימנטולוגיים של השמורה וחרף שטחה הקטן, היא מתאפיינת בתצורות צומח מגוונות המאפיינות את הסביבה הים תיכונית, כך שבפועל בשמורה קיים חורש ים תיכוני בדרגות צפיפות שונות וקיימים שטחים של בתות עשבוניות או בתות בני שיח בית הגידול האחרון הינו חריג יחסית בנוף הכרמל אשר מורכב ברובו מתצורת צומח של חורש ים תיכוני בצפיפויות שונות, שיחיות או יערות מחטניים נטע אדם. בתות עשבוניות הינן בית גידול אשר נמצא בתת יצוג בשמורות טבע וגנים לאומיים במדינת ישראל (רותם וגוק, 2024), לא כל שכן תת האקוסיסט היחודי של בתות עשבוניות על מחשופי טוף. מבחינת הצומח, היות וקרית השמש מגיעה לחלקים נרחבים מהקרקע, לרוב עושר ומגוון מיני הצומח הינו גבוה ומגוון ומורכב משילוב של עשבוניים חד שנתיים, גיאופיטים (צמחים בעלי אבר אגירה כמו בצל או פקעת), ושיחים או בני שיח כמו סירה קוצנית, קידה שעירה, אזוב מצוי ועוד. סקר הצומח הממוקד האחרון שנערך בשמורה נערך בשנת 2002 (סיני ולשנר) ובסקר זה תועדו כ-50 מיני צמחים שונים, חלקם מינים נדירים כמו הדרדר התכול, אשר מצוי בשפע בשמורה. בתיק הממשק של השמורה (רותם וארנון, 2006) גם כן הוזכרו תצורות הצומח האופייניות לשמורה (בתה עשבונית ושלבנים שונים של חורש כתלות בסלע ובקרקע) והודגש החשש מחדירה מזדחלת של יערות האורנים המקיפים את השמורה לשטחה. מבחינת בעלי חיים, לא נערך סקר ייחודי וממוקד בשמורה, אולם בסביבותיה כמובן תועדו כל מיני היונקים האופייניים לסביבה הים תיכונית כמו חזיר הבר, תן זהוב, שועל מצוי ודורבן הודי. בנוסף, ידוע ששטחי בתה עשירים באופן יחסי במינים שונים של זוחלים, ביניהם גם צב היבשה המצוי אשר נמצא בסכנת הכחדה בישראל, מינים רבים של פרפרים (קשור במגוון תצורות הצומח) כמו צבעון קשוט, נחשתן נמלים גלילי (תצפית ספורדית), צבעון קשוט ועוד. מבין הציפורים, תועדו בסביבה מינים אופייניים לחורש ים תיכוני ושיחיות כמו: סבכי שחור ראש, פרוש מצוי, דוחל שחור גרון, פיפיון שדות, אדום החזה ועוד.

הסיבות לטיפול בזריעי אורנים בשמורת טוף כרמל מהר"ל:

כאמור, ייחודה של השמורה, הבא לידי ביטוי גם במטרותיה בתקנון השמורה וגם בתיק הממשק שלה הוא שמירה על המופע הנופי/גיאולוגי/בוטני הייחודי של מחשופי הטוף. קיים קשר הדוק בין מופע נופי זה, לבין עושר

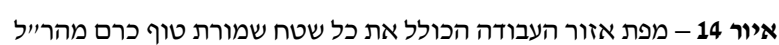
איור 13 – מבט לשמורת טוף כרם מהר"ל מהיער הנטוע מערבית לשמורה

ומגוון המינים בשמורה. הזחילה המתמשכת של האורנים אל השמורה, עשויה בסופו של דבר להביא לשינוי בתצורת הצומח ואפילו לחילוף בחברת הצומח. שינוי זה יוביל בהכרח גם לשינויים במאסף בעלי החיים בשמורה, בעיקר הקטנים מבניהם כמו הזוחלים, המכרסמים וקבוצת הפרפרים. היות והשמורה מוקפת ביערות מחטניים, הקפדה על בירוא של אורנים החודרים לשמורה באופן שיטתי ומתמשך יצמצם את הסיכון לנוף השמורה ולמגוון הביולוגי המתקיים בה. השמורה מוקפת ביערות מנוהלים מכל עברה, היעדר ממשק של השמורה – יוביל בסופו של דבר לסגירתה ביער אורנים אשר אינו חופף למטרות ההכרזה של השמורה ואינו משקף את ערכה הנופי והביולוגי היחודי.

מספר עצים לכריתה	מין עץ	מטרת הכריתה	שם החלקה	שם שמורה/ גן לאומי	מס"ד
150 עצים בוגרים וזריעים בשטח של 200 דונם	אורן	מין זר/פולש	שטח השמורה	שמורת טבע טוף כרם מהר"ל	6

איור 12 – צילום רחפן של האורנים בשטח השמורה, 2025

7. גן לאומי תל חצור – כריתה של עצי דקל וושינגטוניה באתר ארכאולוגי

בקשה זו לכריתה אקולוגית של שדרת דקלים מסוג וושינגטוניה על כביש הגישה לאתר גן לאומי תל חצור. בשדרה 14 עצים ובשטח הגן הלאומי עשרות זריעים שנבטו בשנים האחרונות. כריתת העצים תשיב לאתר את נופו הטבעי ותמנע מקור להתפשטות מין זה בשטח האתר הארכאולוגי.

חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

מינים פולשים הם מינים שחרגו מתחום תפוצתם הטבעי בעקבות פעילות מכוונת של האדם, או שהוחדרו על ידו לאזורים חדשים ללא כוונה. אוכלוסיותיהם מתרבות, מתפשטות בטבע מעבר לאתרים אליהם פלשו ופוגעות בתפקוד של המערכת האקולוגית ומערכות הקשורות ישירות לאדם. צמחים פולשים בישראל פוגעים במגוון הביולוגי, במערכות אקולוגיות רגישות, בתשתיות, במשטר המים בקרקע, בחקלאות ובבריאות האדם.

לסוג וושינגטוניה שני מינים בארץ: וושינגטוניה חוטית (*W. filifera*) ו-וושינגטוניה חסונה (*W. robusta*). שני המינים הובאו לארץ בתחילת המאה הקודמת.

הוושינגטוניה החוטית עמידה לחום וליובש ופחות רגישה לקור. באזורים הטרופיים והסוב-טרופיים אליהם היא פולשת, היא מתבססת בבתי גידול מגוונים, לחים וגם מאוד יבשים. תכונה נוספת המצביעה על דרישות אקולוגיות נמוכות, היא יכולתה לנבט ולצמוח על קרקעות רדודות ודלות. היא מסוגלת לגדול בסדקי מדרכות בשטחים בנויים. הריבוי רק באמצעות זרעים המופצים על פי רוב על ידי ציפורים ולכן פיזור הזרעים נעשה למרחקים של עשרות מטרים ויותר ולעיתים למקומות לא נגישים.

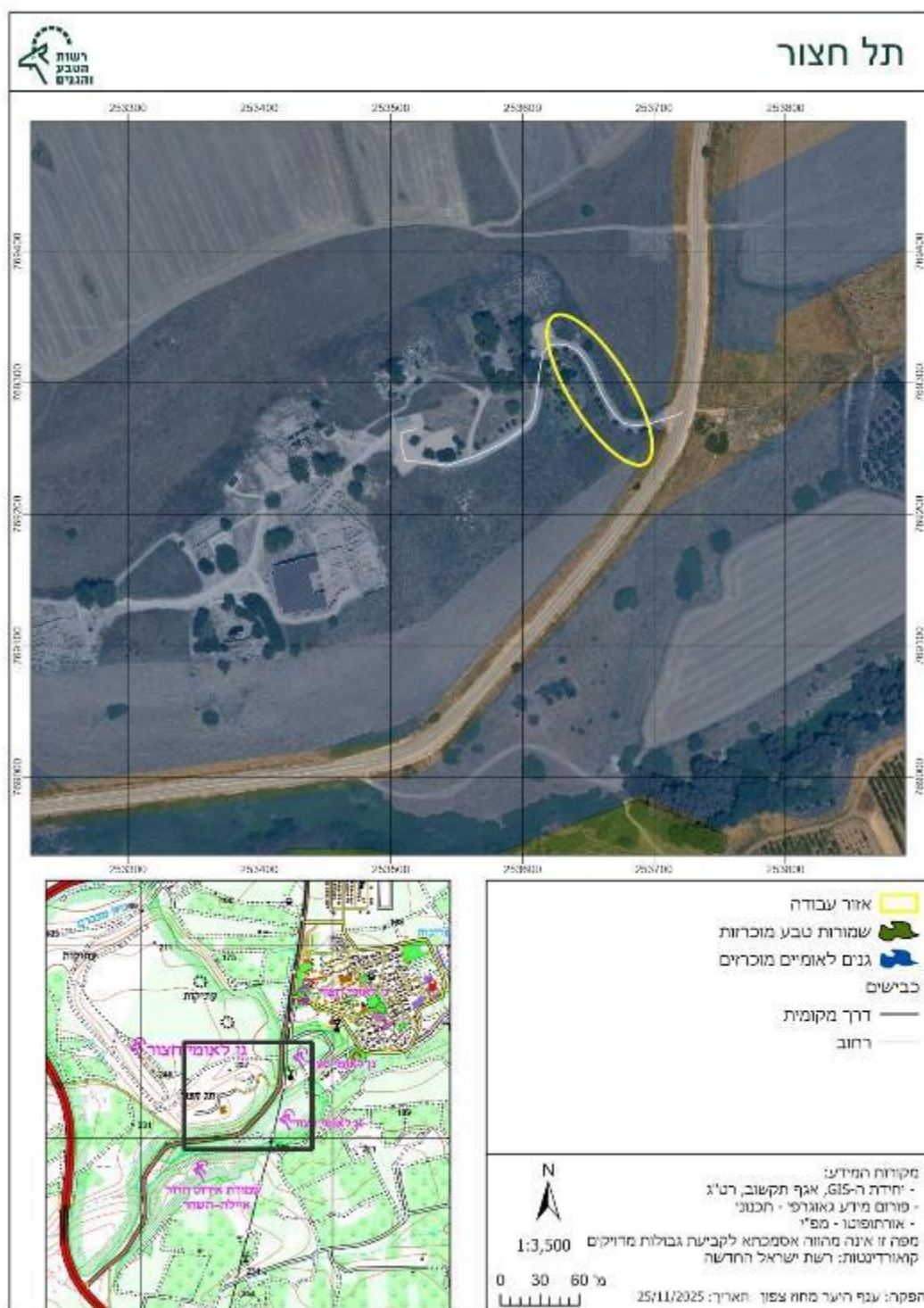
וושינגטוניה חוטית פולשת בדרום מערב אוסטרליה, באזור Perth, באיטליה, בקפריסין, בספרד, בכרתים וברודוס. ואילו הוושינגטוניה החסונה פולשת בפלורידה, בדרום קליפורניה ובהוואי. מספר הפרטים של וושינגטוניה הפולשים בשטחים טבעיים בישראל, עדיין מוגבל וטרם נצפו יחידות צפופות. לפי דו"ח דרור 2025 באתר של רט"ג, הסטטוס של הוושינגטוניה משני המינים הוא: שלב מאוחר, קצב איטי ונזק בינוני. הפרטים נצפו בשטחים טבעיים צעירים, וקיימת אפשרות כי אנו נמצאים כעת בסוף תקופת השהיה המינימאלית של וושינגטוניה בארץ. ריבוי הדיווחים בשנים האחרונות על פלישת וושינגטוניה במקומות שונים במוקדים של וושינגטוניה עלולים ליצור יחידות צפופות ולדחוק את המינים המקומיים (דו"ח דרור, 2025).

אנו מכירים התפשטות זריעי וושינגטוניה באזורים לחים כמו שולי הכינרת וכן באתרים ארכאולוגים כמו תל מגידו (סיני יפתח, דולב עמית ידע אישי). לפי דו"ח דרור 2025, רצוי לנטרל את הפרטים המתבססים בבתי גידול טבעיים, כדי שלא יהפכו למקורות זרעים נוספים.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה
7	גן לאומי תל חצור	כביש הגישה לאתר	אקולוגי	דקל וושינגטוניה	14 עצים + עשרות זריעים

איור 15 – תמונות של עצי הושינגטוניה הבוגרים בתל חצור

איור 16 – מפה עם מיקום העצים הבוגרים בגן לאומי תל חצור

8. גן לאומי תל מגידו - כריתה של עצי דקל וושינגטוניה באתר ארכאולוגי

בקשה זו לכריתה של 60 דקלים מסוג וושינגטוניה בגן הלאומי תל מגידו. העצים נמצאים בין העתיקות במתחם המקדשים ומהווים סכנת התפוררות ופירוק קירות האבן בשטח רגיש זה. כריתת העצים נחוצה לשימור של האתר ולמניעת נביטה של זרעים והתפתחות עצים חדשים.

חוות דעת של יהונתן אורלין, מנהל צוותי השימור במחוז צפון:

עצי דקל הושינגטוניה אשר גדלים באזור המקדשים שבגן לאומי תל מגידו מהווים אתגר לשימורם ארוך השנים של הקירות העתיקים.

קירות האבן העתיקים אשר מאפיינים את השכבות הקדומות בתל מגידו עשויים מאבנים ואדמה בלבד, ללא חומרי מליטה אחרים כגון סיד או גבס. כתוצאה מטכנווגיית בניה קדומה זאת, קירות תל מגידו משמשים מצע גידול מעולה לעצי הדקל אשר מזריעים את עצמם בתוך ליבות הקיר ובסמוך ליסודותיהם.

עצי הדקל גורמים נזק לקירות העתיקים בכמה צורות:

- 1) שורשי העץ חודרים למישקי הקיר אשר עשויים מאדמה ומפוררים אותם.
- 2) עצי הדקל גדלים לגובה רב ובזמן רוחות חזקות הם נעים מצד לצד, בעוד עץ הדקל בנוי לעמוד בתנודות האלו, קירות האבן שהוא צומח בתוכם פחות מסתדרים עם הוויברציות שנוצרות וייציבותם מתערערת.
- 3) עצי הדקל הגבוהים מהווים סכנה בכך שהם עשויים ליפול ולגרום לשברים ולנזקים לקירות האבן והאדמה העתיקים והעדינים.

חוות דעת של ד"ר עמית דולב, אקולוג מחוז צפון:

וושינגטוניה חוטית וושינגטוניה חסונה הם שני מיני דקל שדומים מאוד זה לזה, שמקורם באזורים צחיחים בדרום מערב ארה"ב ובדרום מערב מקסיקו. העץ בעל גזע רחב של 80-100 ס"מ וגדל לגובה לאורך כל חייו, עם גזע יחיד וללא הסתעפויות.

עצים אלה הובאו לארץ לראשונה בראשית המאה ה-20, ונשתלו כעצי נוי באזורים רבים בארץ. הם מסוגלים לנבט ולצמוח על קרקעות רדודות ודלות, ואף לגדול בסדקי מדרכות ובאזורים בנויים. פירות עצי הושינגטוניה מופצים ע"י ציפורים, ונובטים בטווח של עשרות מטרים מעץ האם, גם במקומות שאינם נגישים. עצים אלה מוכרים כעצים פולשים בפלורידה, דרום קליפורניה, הוואי, מערב אוסטרליה, איטליה, קפריסין, ספרד, כרתים ורודוס.

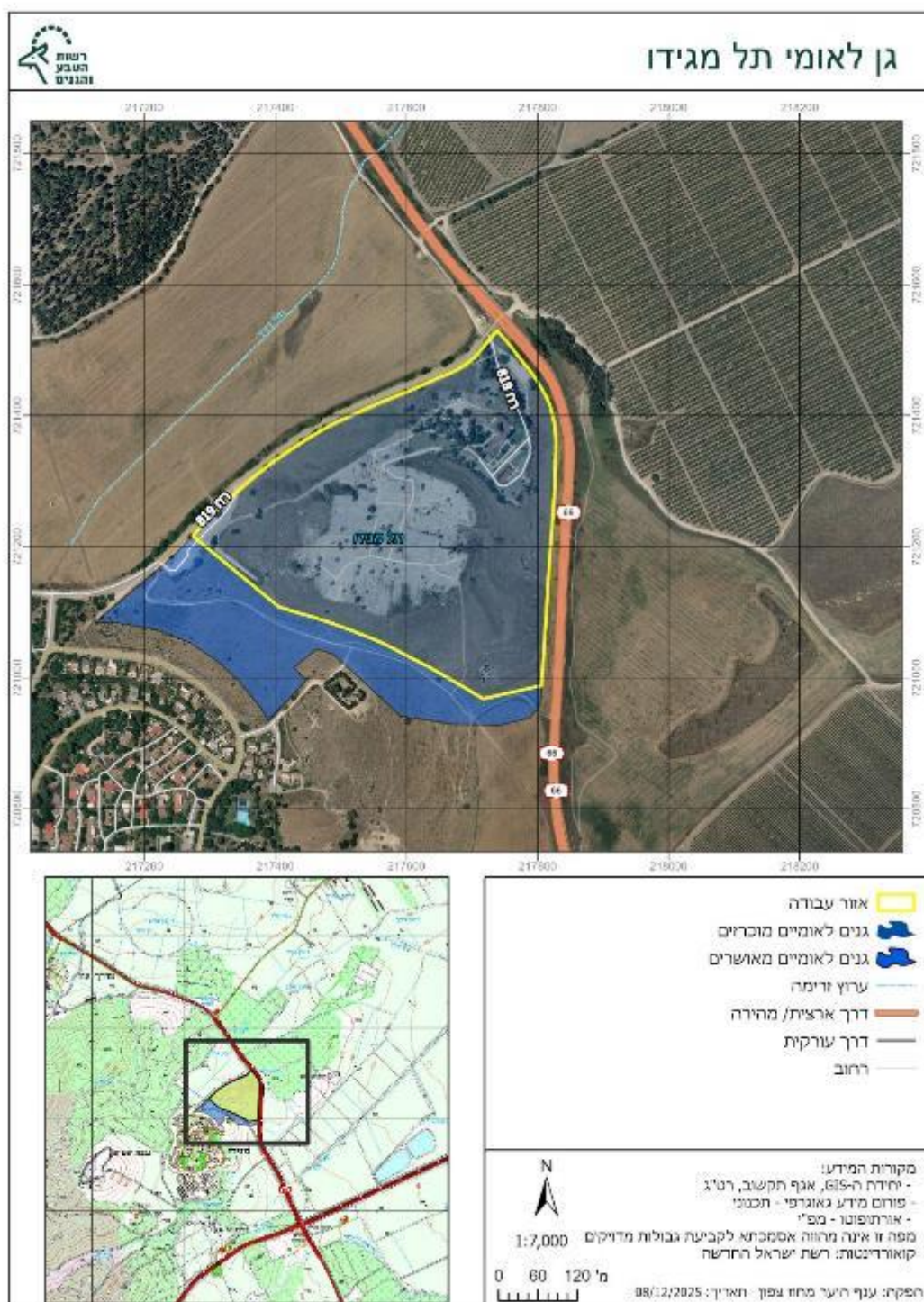
התבססות העצים שנבטו בתוך אתר ארכאולוגי גורמת לפגיעה קשה בעתיקות ולנזק רב לקירות ולשטחים באתר. חשוב להדגיש שמדובר בעץ פולש שהגיע ונבט בשטח אתר מגידו, מאות ואלפי שנים לאחר הממצא הארכאולוגי שנחשף בשטח. כתוצאה מכך, עצים אלה מהווים איום משמעותי לעתיקות.

לאור זאת, ממליץ לתת אישור לכרות את כל עצי הושינגטוניה באתר ולקדם טיפול בזריעים הקטנים מיד לאחר הנביטה. משל כך המלצתי הינה לכרות את עצי הדקל אשר צומחים בתוך מתחם המקדשים בתל מגידו.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
8	תל מגידו	שטח הגן הלאומי	שימור ארכאולוגי	דקל וושינגטוניה	60 עצים

איור 17 – עצי וושינגטוניה שצמחו מזרעים בין העתיקות מתחם המקדשים בגן הלאומי תל מגידו

איור 18 – מפה של מיקום האתר תל מגידו

9. גן לאומי חמת גדר - כריתה של עצי דקל וושינגטוניה באתר ארכאולוגי

בגן הלאומי חמת גדר עצי דקל מסוג וושינגטוניה הגדלים בין העתיקות באזור המרחצאות ומהווים סכנת התפוררות ופירוק קירות האבן בשטח רגיש זה. כריתת העצים בשטח האתר נחוצה לשימור ולמניעת נביטה של זרעים והתפתחות עצים חדשים. בקשה זו לכריתה של 40 דקלים ועשרות זרעים של וושינגטוניה.

חוות דעת של יהונתן אורלין , מנהל צוותי השימור במחוז צפון:

עצי דקל הושינגטוניה אשר גדלים באזור המרחצאות הרומיים בגן לאומי חמת גדר מהווים אתגר לשימורו לאורך שנים של מכלול המרחצאות הייחודי .

קירות האבן ובריכות המים העתיקות אשר מאפיינים את המרחצאות עשויים מאבני בזלת, אבני גיר, וחומרי מליטה רכים מבוססים סיד בור ואגרטים. חומרי הבנייה העתיקים משמשים מצע גידול מעולה לעצי הדקל אשר מזריעים את עצמם בתוך ליבות הקיר, בראשי הקירות ובסמוך ליסודותיהם.

עצי הדקל גורמים נזק לקירות ולמתקני המים העתיקים בכמה צורות:

1. שורשי העץ חודרים למישקי הקיר אשר עשויים חומרים מליטה רכים ומפוררים אותם.
 2. עצי הדקל גדלים לגובה רב ובזמן רוחות חזקות הם נעים מצד לצד, בעוד עץ הדקל בנוי לעמוד בתנודות האלו, קירות האבן שהוא צומח בתוכם פחות מסתדרים עם הוויברציות שנוצרות וייציבותם מתערערת.
 3. עצי הדקל הגבוהים מהווים סכנה בכך שהם עשויים ליפול ולגרום לשברים ולנזקים לקירות האבן, לקשתות ולקמרונות ולשרידי הטיח העתיקים והעדינים.
- המלצתי הינה לכרות את עצי הדקל אשר צומחים בתוך מתחם המרחצאות הרומיים העתיקים בגן לאומי חמת גדר.

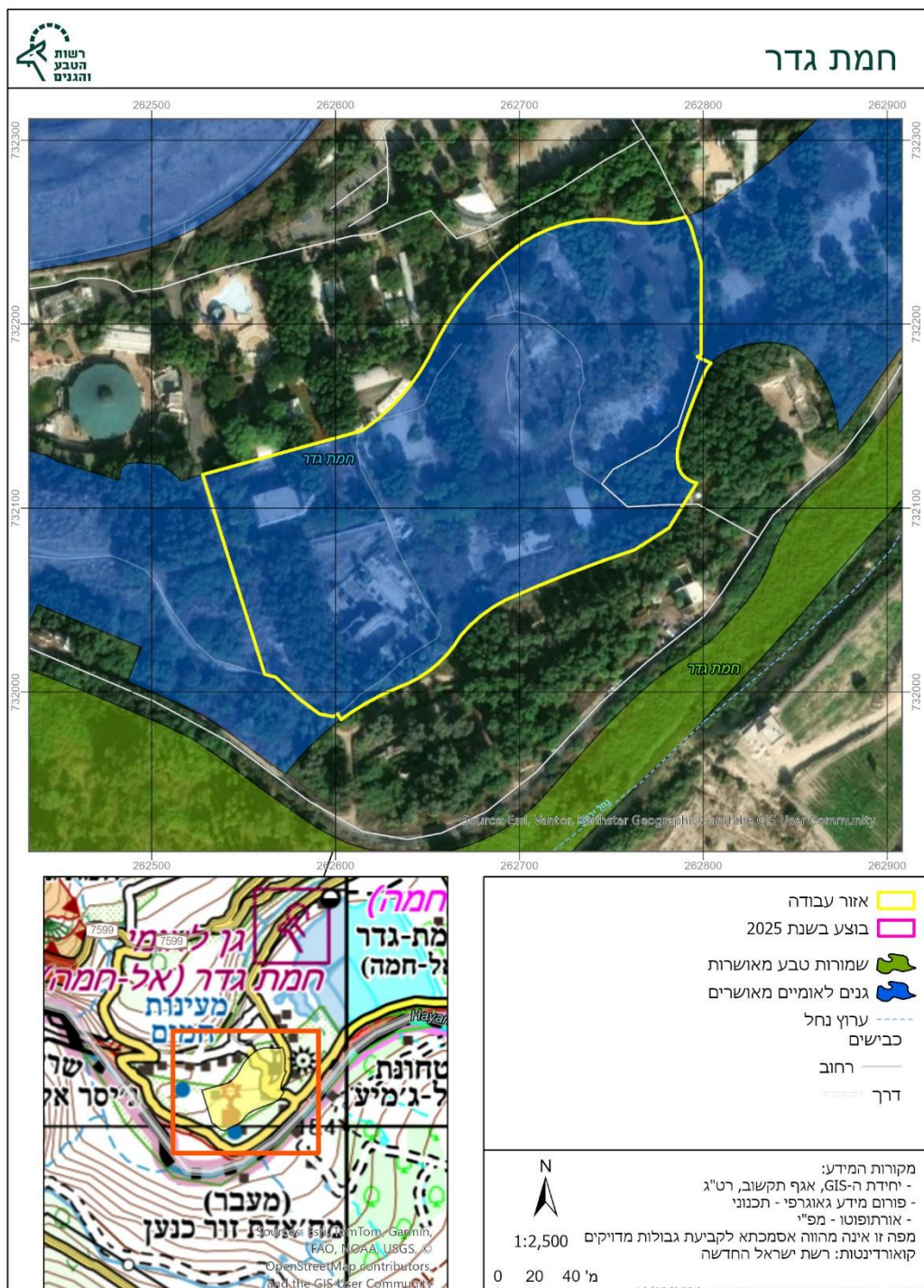
מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
9	חמת גדר	שטח הגן הלאומי	שימור ארכאולוגי	דקל וושינגטוניה	40 עצים

איור 20 – זרעים של וושינגטוניה בעתיקות חמת גדר

איור 19 – עצי וושינגטוניה בחגן לאומי מת גדר

איור 21 – מפת אזור העתיקות בגן לאומי חמת גדר

10. גן לאומי אכזיב – דילול חורשת אקליפטוס

בגן הלאומי אכזיב חורשת אקליפטוס צפופה בחלקו הדרומי של הגן. החורשה מורכבת ממספר מני אקליפטוס בוגרים וצעירים שנבטו והתפתחו בה. העצים גדלו פרא בצפיפות שגרמה להם לצמוח בעיקר לגובה. בקשה זו לביצוע דילול של 40% (250 עצים לערך) ובכך לצמצם את הביומסה בשטח זה ולאפשר מרחב גדילה. החורשה צמודה לבתי העיר נהריה ולכן מבוצעות בה עבודות למניעה וצמצום שריפות בשטח רצועת ההגנה.

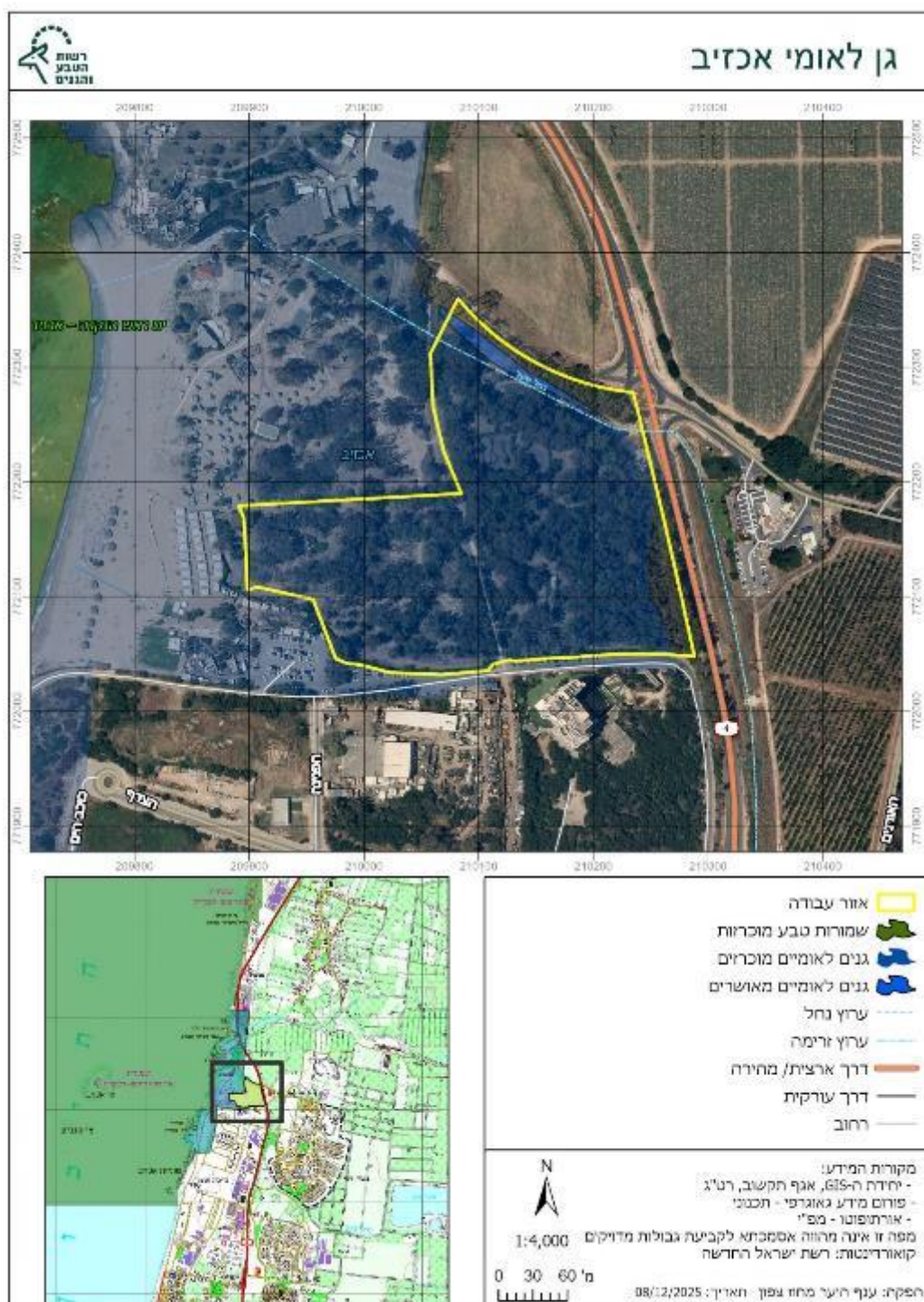
חוות דעת של ד"ר יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

מינים פולשים הם מינים שחרגו מתחום תפוצתם הטבעי בעקבות פעילות מכוונת של האדם, או שהוחדרו על ידו לאזורים חדשים ללא כוונה. אוכלוסיותיהם מתרבות, מתפשטות בטבע מעבר לאתרים אליהם פלשו ופוגעות בתפקוד של המערכת האקולוגית ומערכות הקשורות ישירות לאדם. צמחים פולשים בישראל פוגעים במגוון הביולוגי, במערכות אקולוגיות רגישות, בתשתיות, במשטר המים בקרקע, בחקלאות ובבריאות האדם. לאיקליפטוס המקור השפעה שלילית על בתי גידול לחים כמו בית הגידול בגן לאומי אכזיב שנמצא באזור שני ערוצים של נחל שעל ושל נחל כזיב, כנראה בשל סגירת השטח לאור והשפעה אללופטית. מספר מחקרים הראו כי העלים לאחר נשירתם, משחררים חומרים כימיים המונעים את נביטתם של מיני צמחים אחרים, בבית גידול כזה נצפים זריעים רבים של האקליפטוס בשטח, כפי שרואים בגן לאומי אכזיב (וולצאק 2023, נספח 1)

מס"ד	שם שמורה/גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
10	גן לאומי אכזיב	חורשה דרומית	דילול חורשה, אזור חיץ לנהריה	אקליפטוס	דילול 40% - 250-300 עצים.

איור 22 – אקליפטוסים בגן לאומי אכזיב

איור 23 – מיקום חורשת האקליפטוס לדילול בגן לאומי אכזיב

11. שמורת טבע התנור (נחל עיון) – כריתת אקליפטוסים בבית גידול לח

שמורת נחל עיון נמצאת בחלקו הדרומי של נחל עיון המגיע מבקעת עיון שבלבנון – מרחק של כ- 10 ק"מ צפונית מהשמורה. החשובים שבערכי הטבע והנוף בשמורה הם נופי המפלים והצוקים, ובתי הגידול המימיים (אקוואטים) על מגוון המינים המאכלסים אותם. ובהיותה קשרת בין ערכי טבע ונוף לערכי מורשת. בקשה זו לכריתה של 25 אקליפטוס המקור הצומחים במורד נחל עיון: 17 עצים בגובה של 20-30 מ' ועוד 8 עצים בגובה 10-15 מ'. כריתת העצים נועדה לשמירה על בית הגידול הלח היחודי בשמורה.

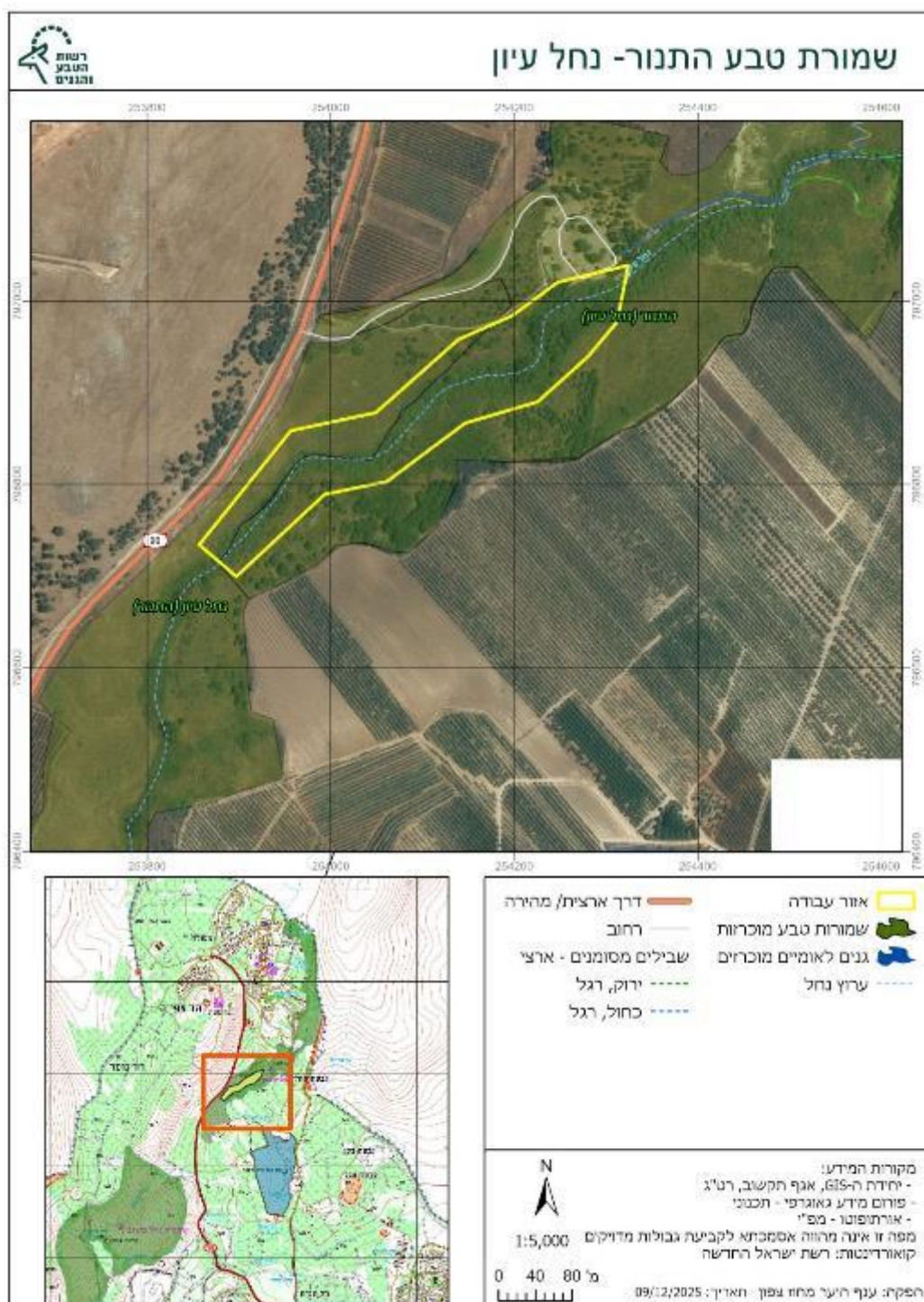
חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

מינים פולשים הם מינים שחרגו מתחום תפוצתם הטבעי בעקבות פעילות מכוונת של האדם, או שהוחדרו על ידו לאזורים חדשים ללא כוונה. אוכלוסיותיהם מתרבות, מתפשטות בטבע מעבר לאתרים אליהם פלשו ופוגעות בתפקוד של המערכת האקולוגית ומערכות הקשורות ישירות לאדם. צמחים פולשים בישראל פוגעים במגוון הביולוגי, במערכות אקולוגיות רגישות, בתשתיות, במשטר המים בקרקע, בחקלאות ובבריאות האדם. לאיקליפטוס המקור השפעה שלילית על בתי גידול לחים כמו בית הגידול בשמורת נחל עיון, כנראה בשל סגירת השטח לאור והשפעה אללופטית. מספר מחקרים הראו כי העלים לאחר נשירתם, משחררים חומרים כימיים המונעים את נביטתם של מיני צמחים אחרים, בבית גידול כזה נצפים זריעים של האקליפטוס בשטח, כפי שרואים בשמורת נחל עיון (וולצאק 2023, נספח 1)

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
11	התנור (נחל עיון)	מורד ערוץ הנחל	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אקליפטוס המקור	25 עצים + זריעים

איור 24 – תמונות של עצי האקליפטוס במורד נחל עיון. צילם: נאגי רשאש

איור 25 – מפה של מיקום העצים במורד נחל עיון

12. שמורת טבע עין נמפית - שיקום בית גידול לח

שטחה של שמורת עין נמפית הוא 62 דונם בלבד והיא חלק משרשרת שמורות של בתי גידול לחים לאורך נחל הנעמן. בקשה לכריתה של עשרה עצי אקליפטוס שנותרו בשטח השמורה לצורך שיקום בית גידול לח. פרויקט שהחל לפני מספר שנים ובשנה הקרובה צפוי פרויקט שיקום נוסף בשמורה.

חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

לאורך נחל הנעמן שהוא מסדרון אקולוגי חשוב בלב שטחים חקלאיים, ישובים וברכות דגים, מצויים מספר בתי גידול לחים מהחשובים בישראל. בתוכם שמורת עין נמפית. בשמורה צמחים רבים בסכנת הכחדה כגון: סם-הכלב המזרחי כריתת האקליפטוסים והמינים הפולשים בלב השמורה צפויה לאפשר התפתחות מחודשת של הצומח העשבוני ובו מגוון הצמחים הנדירים והיחודיים לבית גידול זה.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
12	עין נמפית	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	10 עצים בוגרים

איור 26 – עצי האקליפטוס בעין נמפית

13. שמורת טבע כרי הנעמן - שיקום בית גידול לח (בקשה חוזרת)

שמורת טבע כרי נעמן היא חלק משרשרת שמורות של בתי גידול לחים לאורך נחל הנעמן. השמורה הוכרזה בשנת 2021 ושטחה כ-250 דונם. תכנית השיקום של השמורה כוללת כריתה של כל עצי האקליפטוס בשטח השמורה – מוערך בכ-370 עצים בוגרים בתוספת צעירים וזריעים לצורך שיקום בית הגידול לח.

חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

לאורך נחל הנעמן שהוא מסדרון אקולוגי חשוב בלב שטחים חקלאיים, ישובים וברכות דגים, מצויים מספר בתי גידול לחים מהחשובים בישראל. בתוכם ביצת כרי נעמן שהיא הביצה האחרונה בחוף בישראל בשטח של כ-350 דונם. בשמורה צמחים רבים בסכנת הכחדה כגון: סחלב הביצות, לפופית החיצים, ארכובית צמירה, דק זנב נימי, צלע שור דקיקה, סס הכלב המזרחי, נורית נימית, כריך שעיר, וורד צידוני וכן צמחים נדירים כמו: כריך שחום, עדעד הביצות, כף צפרדע איזמלנית, אגמון החוף, סמר מרצעני וסיסנית הביצות. בשנים האחרונות חלה התפשטות של צמחים פולשים ומתפרצים בשמורה ולסגירת הסבך ובעקבות זאת מתרחשת העלמות וירידה באוכלוסיות של חלק מהצמחים הנדירים. ההתדרדרות המשמעותית ביותר חלה במין סחלב הביצות שאותו אנו מנטרים בשנים האחרונות. בעבר הלא רחוק הייתה בכרי נעמן האוכלוסייה הגדולה ביותר של מין זה עם מעל ל-1000 פרטים ואילו בשנים האחרונות אנו מוצאים מצליחים לאתר בשמורה עשרות בודדות או פרטים בודדים בלבד. כריתה האקליפטוסים והמינים הפולשים בלב השמורה צפויה לאפשר התפתחות מחודשת של הצומח העשבוני ובו מגוון הצמחים הנדירים והיחודיים לבית גידול זה.

מס"ד	שם שמורה/גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
13	כרי נעמן	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	370 עצים בוגרים, צעירים וזריעים

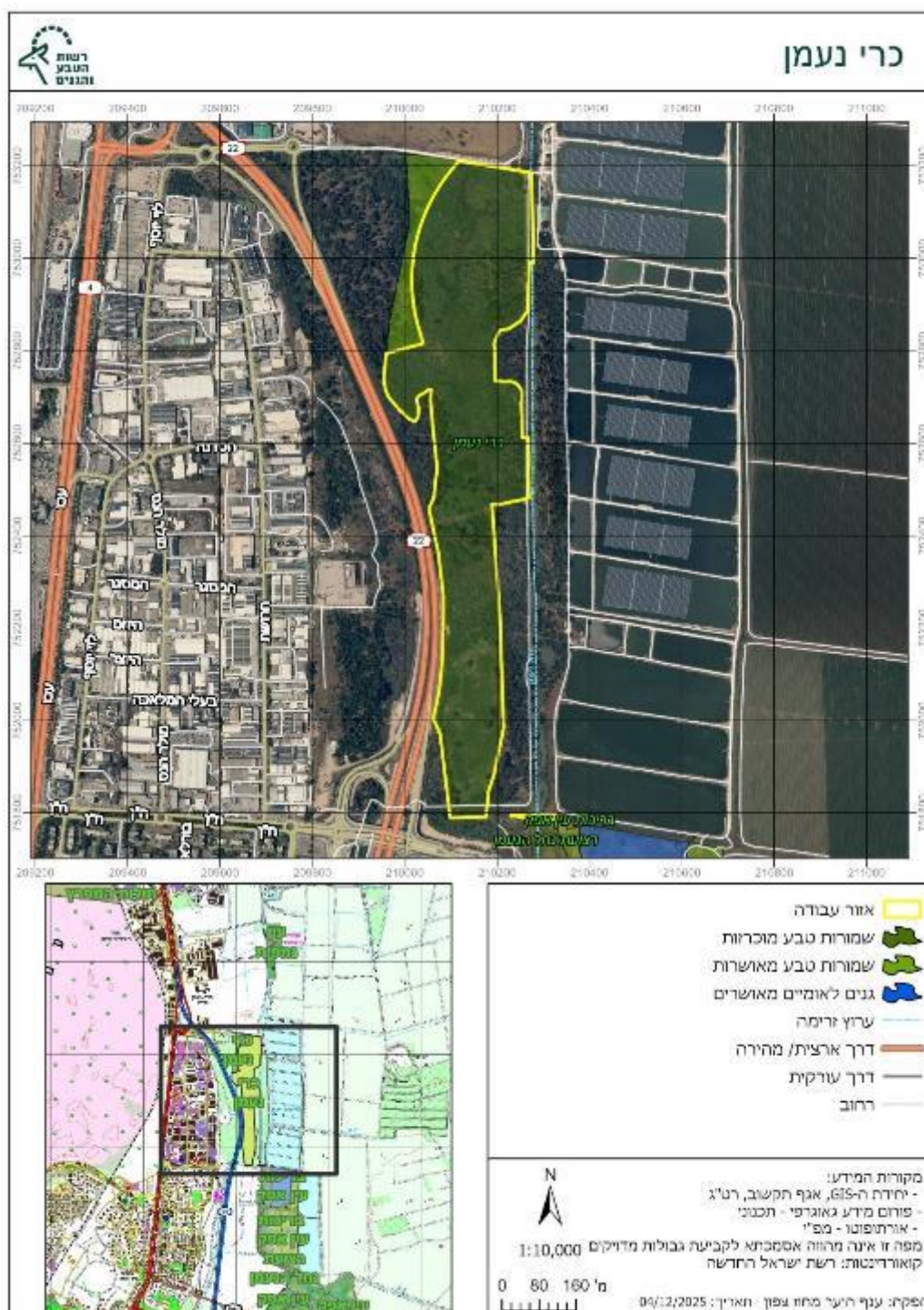
איור 27 – צילום של עצי אקליפטוס בוגרים וצעירים בשטח שמורת כרי נעמן

איור 28 –

למעלה: חורשה של אקליפטוס בשטח השמורה, ללא צומח עשבוני מתחתיה

ימין: כרי נעמן בשנת 1980 – שטח עשבוני ביצתי פתוח ובו אלפי פרטים של סחלב הביצות עם אקליפטוסים בודדים פזורים
שמאל: לפופית החיצים (מין בסכנת הכחדה) בשטח פתוח עשבוני בכרי נעמן – ברקע חורשת אקליפטוס

איור 29 – מפה של שמורת טבע כרי נעמן. אזור העבודה בכל שטח השמורה

14. שמורת טבע רכס אדמי - שיקום בית גידול לח

בקשה זו לכריתה של עצי אקליפטוס בשמורת טבע רכס אדמי בתוך ערוץ הנחל ובהמשך לעבודה שהחלה בשנת 2018. העצים גדלים במעלה הנחל סמוך לאחד המעינות ומפצים זריעים למורד הנחל.

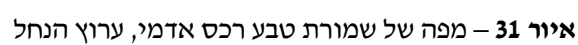
חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

בשל דיכוי משמעותי של הצומח המקומי על ידי עצי אקליפטוס בנחל אדמי, בוצע בשנת 2018 מבצע נרחב של כריתת עשרות עצים. אזור הכריתה השתקם בצורה מוצלחת, אך נותרו מספר עצים בשטח הסמוך לעין אדמי, הממשיכים לייצר זריעים. נשורת עצי האקליפטוס, בניגוד לצומח המקומי האופייני, גורמת לעיכוב בהתפתחות המערכת האקולוגית במים. החומרים המופרשים מעצי האקליפטוס מעכבים את הפעילות הבקטריאלית, ובכך פוגעים בהתפתחות המערכת האקולוגית המימית. הסרת העצים שנותרו באזור גדות הנחל והנביעה צפויה לתרום להתבססות מחודשת של צמחי הגדה, לשפר את מצבה של חברת החי במים ולחזק את התפקוד האקולוגי של הנחל.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
14	שמורת טבע רכס אדמי	נחל אדמי	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	3 עצים בוגרים + זריעים

איור 30 – עץ אקליפטוס בוגר בנחל אדמי וזריעים בסמוך לו

15. שמורת טבע ציפורי-ריש לקיש (עיינות ציפורי) - שיקום בית גידול לח

אזור עיינות ציפורי זהו בית גידול לח הנמצא בשטח הגן הלאומי ציפורי-ריש לקיש בסמוך לכביש 79. באזור זה מעיינות המזרימים מים צלולים לנחל ציפורי אשר יחד עם מי תהום גבוהים יוצרים גם שטחי ביצה. בקשה זו לכריתה של 35 עצי אקליפטוס בוגרים כחלק משיקום הנחל היא חלק מפרויקט שיקום נרחב של נחל ציפורי הכולל כריתת מיני עצים זרים ופולשים בבית הגידול הלח.

חוות דעת של עידן טלמון, אקולוג מרחב גליל תחתון:

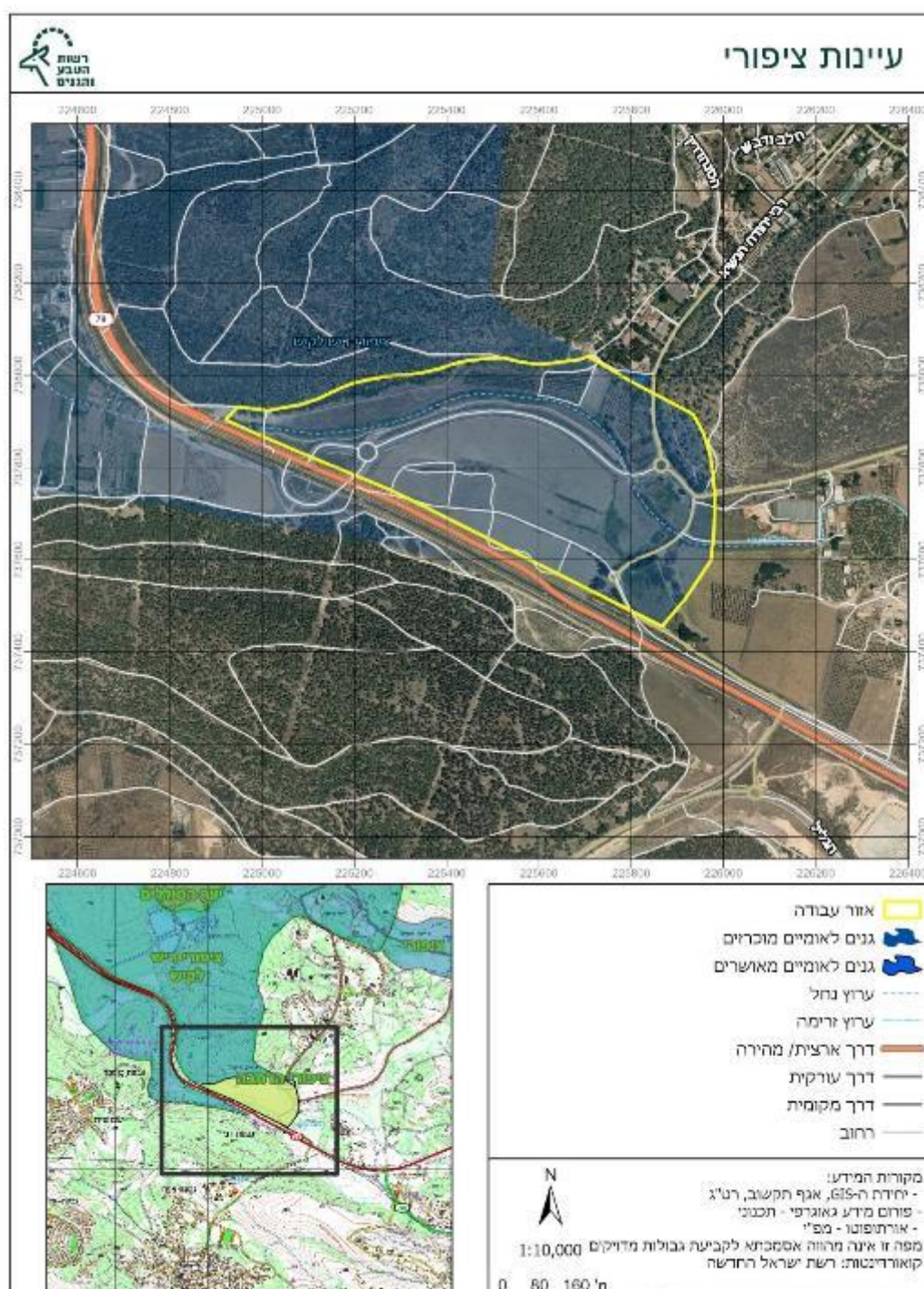
אקליפטוסים מהווים מין פולש בבתי גידול לחים. לאורך נחל ציפורי, האקליפטוסים עלולים להתפשט לאזורים נוספים מעבר לאזורים בהם הם קיימים כיום ולכן יש חשיבות בטיפול בהם וטיפול בזריעים ככל שיתפתחו. בנחל הושקעו משאבים רבים בשיקום מבני ושיקום צומח כך שהתפתחות אקליפטוסים בגדות המשוקמות עלולה לפגוע בתהליך השיקום.

מס"ד	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
15	גן לאומי ציפורי-ריש לקיש	עיינות ציפורי	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	35 עצים בוגרים + זריעים

איור 33 – צילום של עצי אקליפטוס בוגרים בעינות ציפורי (משמאל)

איור 32 – צילום של זריעי אקליפטוס בעינות ציפורי (למעלה)

איור 34 – מפה של אזור עינות ציפורי בגן הלאומי ציפורי- ריש לקיש

16. טבע מורדות הגולן, נחל ג'ילבון - שיקום בית גידול לח (בקשה חוזרת)

בקשה לכריתת עצי האקליפטוס בשטח של כ- 65 דונם בערוץ נחל ג'ילבון שמורת טבע מורדות הגולן. בשטח זה כ- 500 עצים בוגרים, צעירים וזריעים הצומחים בערוץ הנחל הזורם. מטרת הכריתה היא שמירה על בית הגידול הלח. החורשות הסמוכות בחירבת דבורה ובחניון מפל דבורה הינם חורשות לשימור.

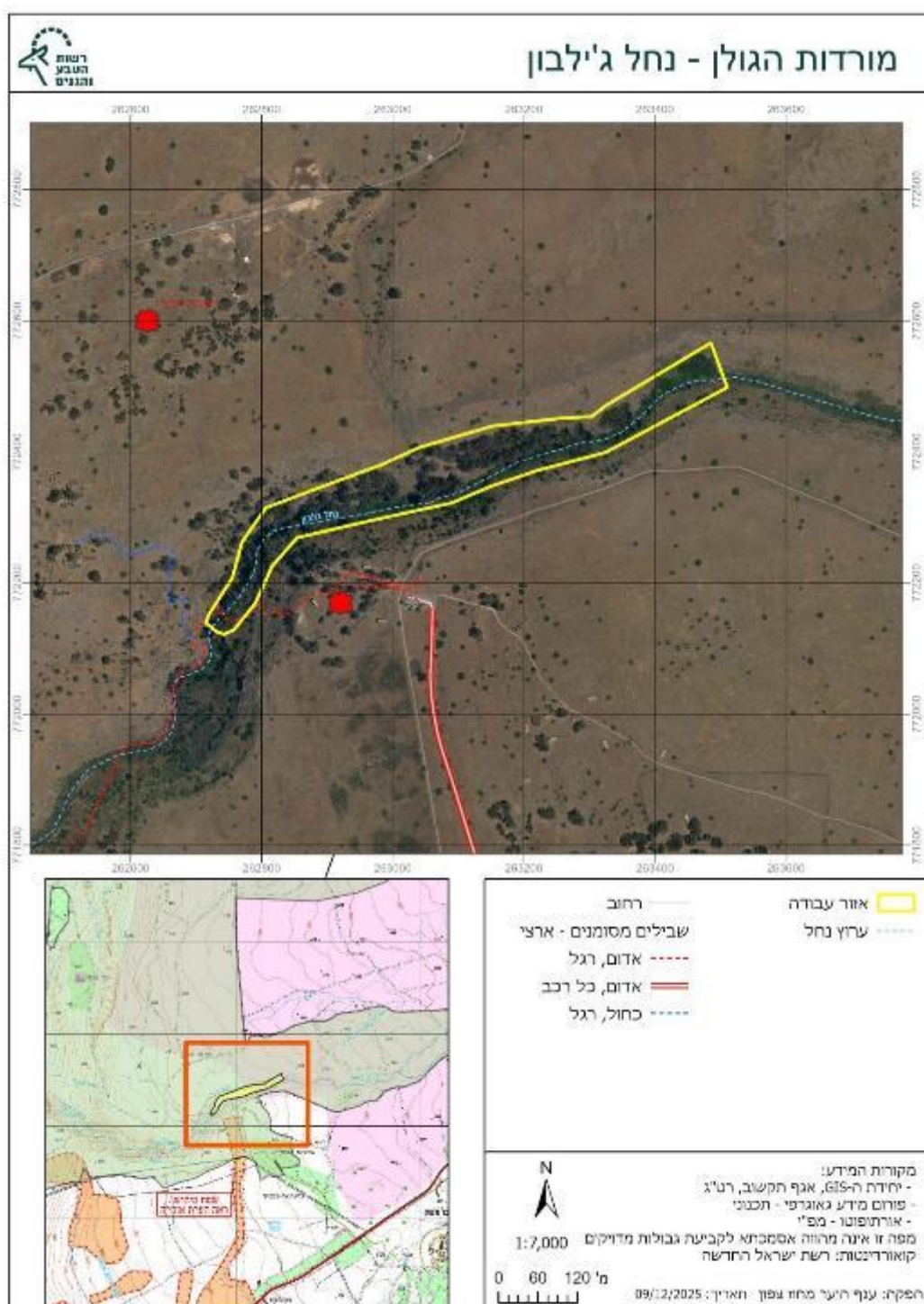
חוות דעת של חוה גולדשטיין, אקולוגית מרחב גולן:

נחל ג'ילבון הינו נחל איתן המתחתך בשכבות בזלת עמודים המופרדות בינן ע"י קרקע מאובנת ובדרכו לירדן עובר בסדרת מפלים שהגדולים שבהם הם מפל דבורה (12 מ') ומפל ג'ילבון (41 מ'). הנחל וסביבותיו מהווים בית גידול למינים רבים של עופות, יונקים, דגים (בינון נמרי, חפף ישראלי, בינית גדולת קשקש, עגלסת הירדן) דו חיים וחסרי חוליות. במדרונות הנחל נוסף על אלון התבור גם לבנה רפואי, שקד, קדה שעירה וחלבולב מגובשש. בקירות האפיק צומח הידרופילי עשיר. אצות, טחבים, שרכים וצמחים עיליים. בגדות הנחל בעיקר הרדוף הנחלים, עבקנה שכית, שיח אברהם מצוי, דולב מזרחי והדס מצוי. לאורך כל ערוץ הזרימה קיים סבך פטל קדוש, הרדוף נחלים וערבה מחודדת. בתחום השמורה הכפר דבורה- כפר סורי הבנוי על חורבות כפר יהודי מתקופת התלמוד. איקליפטוס הינו מין פולש בשמורה. מין זה מתחרה במיני הצומח הטבעיים בשמורה, כמו כן עלי האיקליפטוס הנושרים ומצטברים על קרקעית הנחלים בשמורה פוגעים במיני חסרי חוליות אקוויטיים - המלצתי לכרות ולהוציא מין זה מהשמורה.

מספר עצים לכריתה	מין עץ	מטרת הכריתה	שם החלקה	שם שמורה / גן לאומי	מס"ד בתכנית מקורית
500 עצים בוגרים וצעירים בערוץ הנחל	אקליפטוס	אקולוגי	נחל ג'ילבון	שמורת טבע מורדת הגולן	16

איור 35 – עצי אקליפטוס בערוץ נחל ג'ילבון

איור 36 – מפה של אזור העבודה בנחל גילבון שמורת טבע מורדות הגולן.

17. שמורת טבע החולה – כריתות עצים ממינים פולשים

בשמורת טבע החולה עצי אזור רבים הנובטים ומתפשטים בשטח השמורה. האזור הינה מין פולש וכחלק משמירה על בית הגידול בשמורה מתוכננות כריתות של עשרות פרטים ובעיקר בתאי השטח הבאים: 100 דונם, 400 דונם, בריכה מערבית, שביל מבקרים. טווח קוטר הגזע נע בין 8 ל-15 ס"מ וגובה עץ ממוצע – 3.5 מטרים.

חוות דעת של יפתח סיני, אקולוג מרחב גליל עליון:

אזור תפוצתה הטבעי של האזור המצויה רחב ומתפרש מהודו לאזור הטרופי-לח של צפון אוסטרליה וכולל את דרום מזרח אסיה, סין, יפן, ולכיוון מזרח אף מלנזיה ופולינזיה במרכז האוקיאנוס השקט.

על פי עדויות היסטוריות אמינות, אזור מצויה הייתה בארץ כבר במאה ה-16. הבריטים תיארו אותה כנפוצה בגינות בתחילת המאה ה-20. סביר להניח כי הובאה לארץ לפני מספר מאות שנים מהמזרח, בשל השימושים הרבים שנעשו בפירות ובזרעים הפקת חומר דוחה חרקים, מיצוי שמן, ברפואה עממית וליצירת תשמישי קדושה.

העץ גדל בבתי גידול לחים כגון גדות נחלים; או בבתי גידול מופרים ובשל התערבות האדם, כגון שולי שטחים חקלאיים, גינות וצדי דרכים. קצב הצימוח מהיר מאוד, ותוך 4-5 שנים פרטים יכולים להגיע לגובה של 6-8 מ'. תכונות אזור תפוצתו מעידות על גמישות אקולוגית יוצאת דופן העץ גדל ברוב סוגי הקרקעות, הוא עמיד לטמפרטורות גבוהות וגם ליובש. מערכת השורשים שטחית, ובדרך כלל מוגבלת לעומק. העץ פורח שנים אחדות לאחר הנביטה. כמות הזרעים גדולה אך טרם כומתה. העץ מתרבה הן באמצעות זרעים והן באופן וגטיבי על ידי סורים מבית השורשים. על פי תצפיות שנעשו בישראל, הזרעים מופצים על ידי ציפורים ועל ידי עטלפי פירות, הזרעים שומרים על חיוניותם לפחות שנתיים.

אזור מצויה פולשת בדרום-אפריקה, כולל באזור הכף, והוגדרה מין פולש האסור לנטיעה ולמסחר. אזור מצויה פולשת גם בדרום מזרח ארה"ב, בפרט בטקסס ובפלורידה וגם באי הוואי.

בישראל מלבד בגינות, בצדי דרכים ובשטחים מופרים, פולשת האזור גם במספר מקומות טבעיים, חלקם מוגנים כגון שמורות טבע וגנים לאומיים. מכיוון שההשפעה העיקרית של אזור מצויה היא דחיקת מיני הצמחים המקומיים ובשל גמישותו האקולוגית של העץ, אנו מבקשים לטפל בעשרות פרטים של אזור מצויה הפזורים בשמורת החולה שבה אחד מבתי הגידול הלחים החשובים בישראל.

מתוך דו"ר-דרור, 2025 ג', מ. אתר אינטרנטי, צמחים פולשים רשות הטבע והגנים).

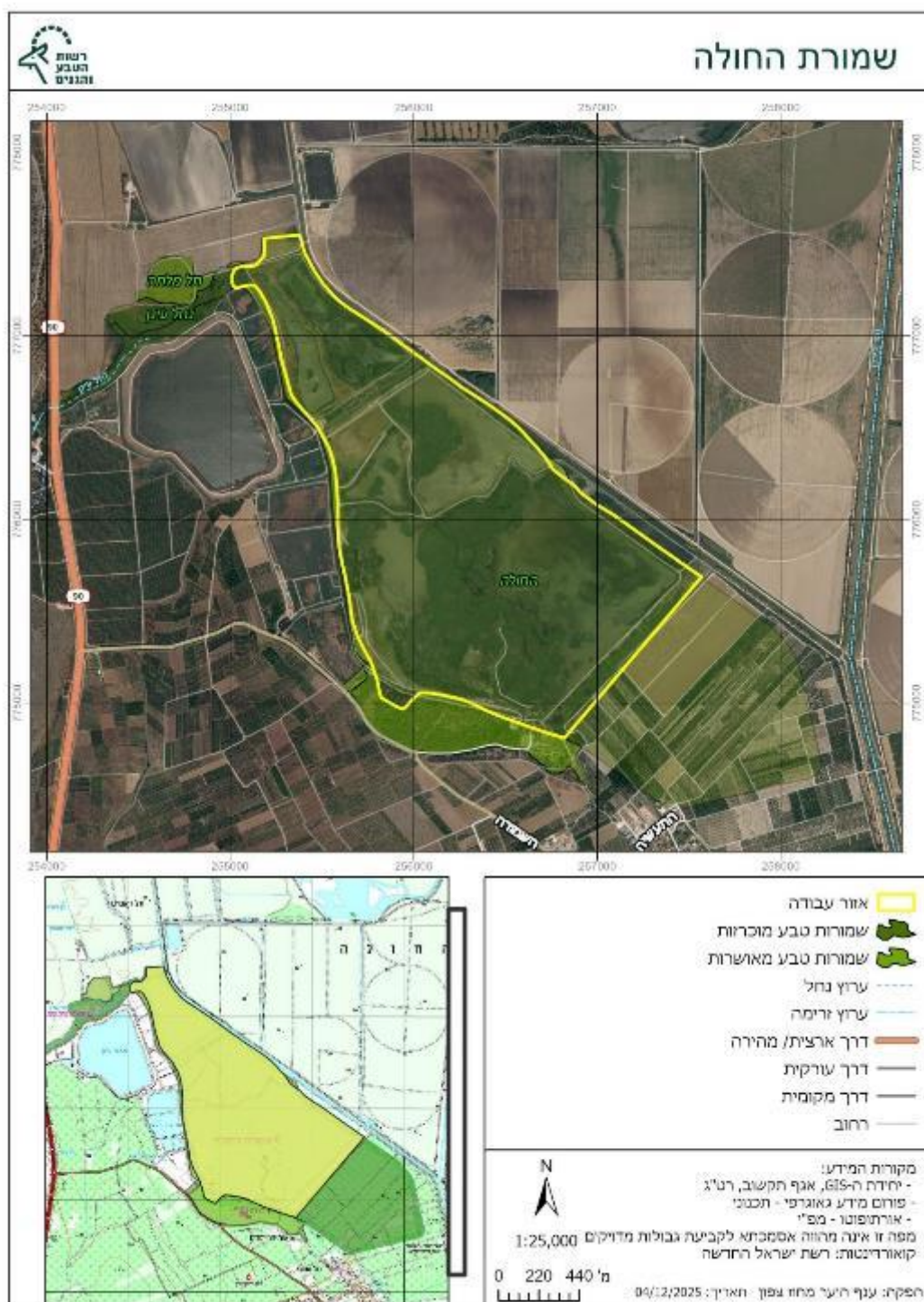
מס"ד	שם שמורה/גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
17	שמורת טבע החולה	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אזור מצויה	עשרות פרטים

איור 38 – תמונה של עץ אזדרכת בשטח השמורה

איור 37 – תמונה של עצי אזדרכת בבריכה המערבית שמורת החולה

איור 39 – מפה של שמורת החולה. פרטים שלאזדרכת מצויים בכל שטח השמורה

טבלה מרכזת של הבקשות החדשות לשנת 2026

מס"ד	שמורה/ג"ל	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
1	שמורת ראש הניקרה	רכס הסולם	שיקום שטח לאחר שריפה	אורן, מינים שונים	כריתה מלאה בשטח של 620 דונם - מאות עצים בוגרים ירוקים ושרופים וזריעים
2	גן לאומי ושמורת טבע הר תבור	כביש הגישה ודרך שליש גובה	דילול יער מחטני למניעת שריפות	אורן ברוש	40% דילול (כ-200 עצים) 30 עצים
3	שמורת טבע אלונה	סמוך וצפון מערב לערוץ נחל מנשה	אקולוגי - שיקום בית גידול	אורן	350 עצים בוגרים וזריעים
4	הר סאסא והר גודרים	כל שטח השמורה	אקולוגי - שיקום בית גידול	אורן	מאות עצים ואלפי זריעים בשטח של כ-10,000 דונם
5	שמורת טבע גלבוע	יצפור	שיקום אקולוגי של בית גידול	אורן	עשרות עצים בוגרים וצעירים (כ-100)
6	שמורת טבע טוף כרם מהר"ל	שטח השמורה	מין זר/פולש	אורן	150 עצים בוגרים וזריעים
7	גן לאומי תל חצור	כביש הגישה לאתר	אקולוגי	דקל וושינגטוניה	14 עצים + עשרות זריעים
8	תל מגידו	שטח הגן הלאומי	שימור ארכאולוגי	דקל וושינגטוניה	60 עצים
9	חמת גדר	שטח הגן הלאומי	שימור ארכאולוגי	דקל וושינגטוניה	40 עצים
10	גן לאומי אכזיב	חורשה דרומית	דילול חורשה, אזור חיץ לנהריה	אקליפטוס	דילול 40% - 250-300 עצים.
11	התנור (נחל עיון)	מורד ערוץ הנחל	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אקליפטוס המקור	25 עצים + זריעים
12	עין נימפית	שטח השמורה	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	10 עצים בוגרים
13	כרי נעמן	שטח השמורה	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	370 עצים בוגרים, צעירים וזריעים
14	נחל אדמי	שטח השמורה	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	3 עצים בוגרים + זריעים
15	גן לאומי ציפורי	עיינות ציפורי	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	35 עצים בוגרים + זריעים
16	שמורת טבע מורדת הגולן	נחל גילבון	אקולוגי	אקליפטוס	500 עצים בוגרים וצעירים בערוץ הנחל
17	שמורת טבע החולה	שטח השמורה	אקולוגי - שיקום בית גידול לח	אזדרכת מצויה	עשרות פרטים

טבלה מרכזת של כריתות כחלק מתכניות ממשק פעילות

שנת הגשה	שם שמורה/ גן לאומי	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין/סוג העץ	מספר עצים לכריתה
2014 – עדכון נוסף בשנת 2021	הר הכרמל/ שמורות וגנים בפארק הכרמל	לפי תכנית	בעיקר אזורי החיץ ושטחי שיקום	מגוון, בעיקר רחבי עלים ואורנים	מפורסם בנפרד עבור כל אזור לפני כניסה לביצוע
2012 – מתעדכן מידי שנה	אזורי חיץ לישובים ומתקנים	לפי תכנית	צמצום ומניעת שריפות	בהתאם לקיים בשטח	מפורסם בנפרד עבור כל אזור לפני כניסה לביצוע
2012	הר מירון	אזורי חיץ לאורך דרכים מרכזיות	אזורי חיץ	רחבי עלים ואורנים	מפורסם בנפרד עבור כל אזור לפני כניסה לביצוע
2022	הר סאסא והר גודרים	לפי תכנית	אזורי חיץ ושטחי שיקום	רחבי עלים ואורנים	מאות אורנים כולל זריעים ודילול חורש באזורי החיץ
2021	הר חורשן – אלונה - בוריקה	לפי תכנית	אזורי חיץ ושיקום שטח	רחבי עלים ואורנים	מאות אורנים כולל זריעים ודילול חורש באזורי החיץ
2020	שמורת טבע הר שכניה	שטח השמורה	אזורי חיץ לדרכים וישובים	רחבי עלים ואורנים	מאות אורנים כולל זריעים ודילול חורש באזורי החיץ
2019	שמורת טבע מצד אבירים	שטח השמורה	תכנית רב שנתית למניעת שריפות	חורש ים תיכוני	דילול חורש סמוך לדרכים בשטח של 270 דונם

טבלה מרכזת של תכניות שאושרו בשנים קודמות והן בתהליכי ביצוע

שנת הגשת תכנית	שם האתר	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה / שטח
2025	בטיחה	שטח שריפה	בטיחות	אקליפטוס	40 עצים שרופים
2025	בית שערים	מערות 25-27	שימור ארכאולוגי	ברושים ואלות	70 ברושים, 10 אלות
2025	אחו-בינימינה	יער משקי	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	אלפי זריעים וגדמים שהתחדשו, חלקם עונים להגדרת עץ בוגר - בביצוע
2025	2.1 נחל שניר	ערוץ הנחל	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	43 עצים - בביצוע
	2.2 נחל שניר	ערוץ הנחל	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אזדרכת מצויה צפצפה מכסיפה	15 עצים עץ אחד - בביצוע
2025	שמיר-נחל רחום	עין שמיר	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	5 עצים
2025	שמורת טבע יהודיה	עינות סלוקיה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח ושטח שריפה	אקליפטוס	16 עצים בוגרים + צעירים וזריעים 30 עצים שרופים (מתים) - בביצוע
2025	שמורת טבע חולות המפרץ	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	40 עצים - בביצוע
2025	6.1 שמורת טבע עין אפק	בריכת אחילוטוס	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	45 עצים
	6.2 שמורת טבע עין אפק	טחנת הקמח	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	1 עצים
2025	8.1 חרבת מניה	שטח הגן הלאומי	אקולוגי + ארכיאולוגי	ווינגטוניה	7 דקלים + זריעים
	8.2 חרבת מניה	חורבת מינים	ארכיאולוגי	שיזף מצוי	1

שנת הגשת תכנית	שם האתר	שם החלקה	מטרת הכריתה	מין עץ	מספר עצים לכריתה / שטח
2023	נחל משגב	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	אלפי זריעים ועצים בגילאים שונים, בשטח של כ- 370 דונם
2022	נחל דליה ויובליו	נחל שלף	חיץ לאורך דרך ואקולוגי	אורן ברוש	250 אורנים + זריעים 100 ברושים
2022	ציפורי	שטח הגן הלאומי	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	120 עצים בוגרים + זריעים
2022	גבעת המורה	שטח השמורה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	60 עצים בוגרים + זריעים
2022	הר מירון הרחבה	נחל עמוד, 2 תאי שטח	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	30 עצים בוגרים + זריעים
2022	שמורת טבע עינות פחם	שטח השמורה (בית גידול לח)	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	470 עצים בוגרים וצעירים באזור המעיינות ובערוץ הנחל - בביצוע
2022	נחל משושים	ערוץ הנחל	אקולוגי – שיקום בית גידול לח	אקליפטוס	כ-400 עצים. כריתה בשלבים בתקופה של 3-5 שנים - בביצוע
2021	הר מירון	הר שמאי - מחצבה	אקולוגי – שיקום בית גידול	אורן	עשרות עצים צעירים ובוגרים בשטח של 350 דונם - בביצוע
2019	שמורת טבע הר מירון	הר חירם	אקולוגי	אורן	כריתת כל עצי האורן בשטח של כ-700 דונם
2018	גן לאומי בית שערים	שטח המערות	שימור ארכיאולוגי	בהתאם לזיהוי העצים הפוגעים במערות	בקשה עקרונית לכריתת עצים הפוגעים במערות. פרסום עצים ספציפיים נעשה לפני הכריתה